

**T.C.
AKSARAY ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

MATEMATİK VE FEN BİLİMLERİ EĞİTİMİ ANABİLİM DALI

**ORTAOKUL ÖĞRENCİLERİNİN ÇEVREYE YÖNELİK
TUTUMLARININ İKİ FAKTÖRLÜ ÇEVRESEL DEĞERLER
MODELİ TUTUM ÖLÇEĞİ İLE ANALİZİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Ash ÖNGE

DANIŞMAN

Doç. Dr. Mustafa KIŞOĞLU

AKSARAY, 2022

Aksaray Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü'nün 192308402 numaralı Yüksek Lisans öğrencisi Aslı ÖNGE tarafından hazırlanan “**ORTAOKUL ÖĞRENCİLERİNİN ÇEVREYE YÖNELİK TUTUMLARININ İKİ FAKTÖRLÜ ÇEVRESEL DEĞERLER MODELİ TUTUM ÖLÇEĞİ İLE ANALİZİ**” adlı tez çalışması aşağıdaki jüri tarafından OY BİRLİĞİ ile Matematik ve Fen Bilimleri Eğitimi Anabilim Dalında YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

Danışman: Doç. Dr. Mustafa KIŞOĞLU

Aksaray Üniversitesi

Bu tezin, kapsam ve kalite olarak Yüksek Lisans Tezi olduğunu onaylıyorum.....

Üye: Doç. Dr. Mustafa YADİGAROĞLU

Aksaray Üniversitesi

Bu tezin, kapsam ve kalite olarak Yüksek Lisans Tezi olduğunu onaylıyorum.....

Üye: Doç. Dr. Mehmet ERKOL

Afyon Kocatepe Üniversitesi

Bu tezin, kapsam ve kalite olarak Yüksek Lisans Tezi olduğunu onaylıyorum.....

Tez Savunma Tarihi: 29/06/2022

Jüri tarafından kabul edilen bu tezin Yüksek Lisans Tezi olması için gerekli şartları yerine getirdiğini onaylıyorum.

.....

Doç. Dr. Mehmet Ali HİNİS

Fen Bilimleri Enstitüsü Müdürü

DOĞRULUK BEYANI

Yüksek lisans tezi olarak sunduğum bu çalışmayı, akademik kurallara ve bilimsel etik, ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yol ve yardıma başvurmaksızın yazdığımı, yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu, çalışmamda kullandığım verilerin orijinalliğini ve her türlü intihalden uzak olduğunu beyan ederim.

Enstitü tarafından belli bir zamana bağlı olmaksızın, tezimle ilgili yaptığım bu beyana aykırı bir durumun saptanması durumunda, ortaya çıkacak tüm ahlaki ve hukuki sonuçlara katlanacağımı bildiririm.

Aslı ÖNGE

TEŞEKKÜR

Yıllar süren yüksek lisans eğitimim sırasında her zaman beni abi gibi destekleyen, yardımlarını eksik etmeyen, yetiştiremediğim işler olduğunda kendi işi gibi benimle ilgilenen ve her sunum öncesi sen yaparsın diyerek heyecanıma ortak olan, yol gösteren, güler yüzlü ve saygıdeğer danışman hocam Doç. Dr. Mustafa KIŞOĞLU'na çok teşekkür ederim.

Yüksek lisans eğitiminde derslerini aldığım, bizlere ilk önce iyi insan olmayı öğreten ve bana verilerin analizi ve bulgular kısmında yardımcı olan değerli hocam Prof. Dr. Naim UZUN'a çok teşekkür ederim.

Aylar süren tez çalışmam sırasında her zaman bana güvenen ve yanımda olan annem Emiş ÖNGE'ye, babam Mehmet ÖNGE'ye, ablam Şeyma ÖNGE TELEFON'a, Kardeşim Ali Samet ÖNGE'ye, abim Ali TELEFON'a beni destekledikleri için teşekkürü minnet bilirim.

Tez çalışma sürecinde her zaman arayabileceğim yüksek lisans arkadaşlarım Naim Nail KAYMAZ'a, Aytekin BİRGİN'e ve Sinem GÜRBÜZ'e teşekkür ederim.

Çalışmam sırasında desteğiyle yanımda olan Meryem DÜZGÜN'e teşekkür ederim.

Tez süreci boyunca yanımda olan Meral anneme, Yüksel babama, Tuğba ablama, Özgür abime, Efe yeğenime ve Ege yeğenime çok teşekkür ederim.

Uygulama esnasında yardımcı olan öğretmen, öğrenci, yönetici ve diğer herkese çok teşekkür ederim.

Bu tezi evimizin neşesi biricik yeğenim Doğa TELEFON'a ve her anımda yanımda olan, tez çalışmam sırasında anlayış gösteren, stresli olduğum zamanlarda bana sürprizler yapan ve her zaman arkamda duran nişanlım Ali PALAZ'a ithaf ediyorum.

Aslı ÖNGE

AKSARAY, 2022

İÇİNDEKİLER

TEŞEKKÜR	i
İÇİNDEKİLER	ii
ÖZET.....	iv
ABSTRACT	v
ŞEKİLLER DİZİNİ	vi
ÇİZELGELER DİZİNİ	vii
SİMGELER ve KISALTMALAR	ix
1. GİRİŞ	1
1.1 Çevre ve İnsan.....	1
1.2 Çevre Sorunları	3
1.3 Çevreye Yönelik Tutum	5
1.4 Çevre Eğitimi	5
1.5 Türkiye’de Çevre Eğitimi	6
1.6 Problem Durumu	9
1.7 Problem Cümlesi.....	9
1.8 Alt Problemler.....	9
1.9 Araştırmanın Amacı	9
1.10 Araştırmanın Önemi.....	10
1.11 Varsayımlar	10
1.12 Araştırmanın Sınırlılıkları	11
1.13 Tanımlar	11
2. LİTERATÜR ÖZETİ	12
3. MATERYAL VE YÖNTEM.....	22
3.1 Araştırmanın Modeli	22
3.2 Çalışma Grubu	23
3.3 Veri Toplama Araçları	23
3.3.1 Kişisel bilgi formu	24
3.3.2 Orijinal iki faktörlü çevresel değerler modeli (2-ÇDM) tutum ölçeği.....	24
3.4 Araştırmanın Uygulama Süreci.....	25
3.5 Verilerin Analizi.....	27
4. ARAŞTIRMA BULGULARI	29
4.1 Öğrencilerin 2-ÇDM Ölçeğinden Almış Oldukları Puanların Cinsiyete Göre Dağılımına İlişkin Bulgular	29
4.2 Öğrencilerin 2-ÇDM Ölçeğinden Almış Oldukları Puanların Sınıf Düzeyine Göre Dağılımına İlişkin Bulgular.....	30
4.3 Öğrencilerin 2-ÇDM Ölçeğinden Almış Oldukları Puanların Baba Eğitim Düzeyine Göre Dağılımına İlişkin Bulgular.....	32
4.4 Öğrencilerin 2-ÇDM Ölçeğinden Almış Oldukları Puanların Anne Eğitim Düzeyine Göre Dağılımına İlişkin Bulgular.....	35
4.5 Öğrencilerin 2-ÇDM Ölçeğinden Almış Oldukları Puanların Kişi Başına Düşen Aylık Gelir Düzeyine Göre Dağılımına İlişkin Bulgular	39
4.6 Öğrencilerin 2-ÇDM Ölçeğinden Almış Oldukları Puanların Çevre Kuruluşuna Üye Olma Durumuna Göre Dağılımına İlişkin Bulgular	42
4.7 Öğrencilerin 2-ÇDM Ölçeğinden Almış Oldukları Puanların Çevre Eğitimi Projesine Katılma Durumuna Göre Dağılımına İlişkin Bulgular	44
5. TARTIŞMA VE SONUÇ.....	46
5.1 Öneriler	49
KAYNAKLAR	50

EKLER.....	57
ÖZGEÇMİŞ.....	65

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ORTAOKUL ÖĞRENCİLERİNİN ÇEVREYE YÖNELİK TUTUMLARININ İKİ FAKTÖRLÜ ÇEVRESEL DEĞERLER MODELİ TUTUM ÖLÇEĞİ İLE ANALİZİ

Aslı ÖNGE

Aksaray Üniversitesi
Fen Bilimleri Enstitüsü
Matematik ve Fen Bilimleri Eğitimi Anabilim Dalı

Danışman: Doç. Dr. Mustafa KIŞOĞLU

ÖZET

Bu araştırmada ortaokul öğrencilerinin çevreye yönelik tutum düzeylerinin İki Faktörlü Çevresel Değerler Modeli (2-ÇDM) Tutum Ölçeği kullanılarak belirlenmesi amaçlanmıştır. Ayrıca öğrencilerin çevreye yönelik tutumları cinsiyet, sınıf düzeyi, anne-baba eğitim düzeyi, kişi başına düşen aylık gelir düzeyi, herhangi bir çevre kuruluşuna üyelik ve herhangi bir çevre eğitimi projesine katılma durumlarına göre incelenmiştir. Araştırmaya, 2021-2022 eğitim öğretim yılında Mersin'in Gülnar ilçesinde merkeze bağlı ortaokullarda öğrenim görmekte olan uygun (kolay ulaşılabilir) örnekleme yöntemiyle seçilen 469 ortaokul öğrencisi katılmıştır. Araştırma nicel araştırma yöntemi ile gerçekleştirilmiş olup, araştırmada tarama modeli kullanılmıştır. Araştırmada veri toplama aracı olarak; Araştırmacılar tarafından hazırlanan Kişisel Bilgi Formu ve Kibbe, Bogner ve Kaiser (2014) tarafından geliştirilen ve Kılıç (2018) tarafından Türkçeye uyarlanan İki Faktörlü Çevresel Değerler Modeli (2-ÇDM) Tutum Ölçeği kullanılmıştır. Verilerin istatistiksel analizleri IBM SPSS İstatistik 22 paket programı kullanılarak yapılmıştır. Verilerin normallik analizleri basıklık ve çarpıklık değerlerine göre yapılmıştır. Verilerin analizinde normallik analizi sonuçlarına bağlı olarak Bağımsız Örneklem T Testi, Tek Yönlü Anova, Mann-Whitney U testi ve Kruskal-Wallis H testi kullanılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre, ölçekten alınan toplam puanlar dikkate alındığında, öğrencilerin çevreye yönelik tutumlarının cinsiyet, anne ve baba eğitim düzeyi ve kişi başına düşen aylık gelir değişkenlerine göre anlamlı düzeyde farklılaştığı tespit edilmiştir. Koruma alt boyutu açısından yapılan değerlendirme sonucunda öğrencilerin çevreye yönelik tutumlarının cinsiyete ve anne-baba eğitim durumuna göre farklılık gösterdiği tespit edilmiştir. Kullanma alt boyutuna göre yapılan değerlendirme sonucunda cinsiyet, anne-baba eğitim düzeyi ve kişi başına düşen aylık gelir düzeyi değişkenlerine göre öğrencilerin çevreye yönelik tutumları arasında anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür. Öğrencilerin çevreye yönelik tutum puanlarının diğer değişkenlerine göre farklılaşmadığı belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Çevre, Ortaokul öğrencileri, Çevreye yönelik tutum, İki faktörlü çevresel değerler modeli (2-ÇDM).

Haziran, 2022; 65 sayfa

M.Sc. THESIS

ANALYSIS OF SECONDARY SCHOOL STUDENTS ATTITUDES TO THE ENVIRONMENT USING 2-MEV ATTITUDE SCALE

Ash ÖNGE

**Aksaray University
Graduate School of Natural and Applied Sciences
Department of Mathematics and Science Education**

Supervisor: Assoc. Prof. Dr. Mustafa KIŞOĞLU

ABSTRACT

In this research, it is aimed to determine the environmental attitude levels of secondary school students using the Two-Factor Environmental Values Model (2-MEV) Attitude Scale. In addition, students' attitudes towards the environment were examined according to their gender, grade level, parental education level, monthly income level per capita, membership in any environmental organization and participation in any environmental education project. 469 secondary school students, who are in secondary schools affiliated to the center in Mersin's Gülnar district and continue their education in the 2021-2022 academic year, selected by convenient (easily accessible) sampling method, participated in the research. The research was carried out with the quantitative research method and the survey model was used in the research. As a data collection tool in the research; The Personal Information Form prepared by the researchers and the Two-factor Environmental Values Model (2-MEV) Attitude Scale originally developed by Kibbe, Bogner and Kaiser (2014) and adapted to Turkish by Kılıç (2018) were used. Statistical analyzes of the data were made using the IBM SPSS Statistics 22 package program. The normality analyzes of the data were made according to the kurtosis and skewness values. Independent Samples T Test, One-Way Anova, Mann-Whitney U test and Kruskal-Wallis H test were used in the analysis of the data depending on the results of the normality analysis. According to the results of the research, considering the total scores obtained from the scale, it was determined that the attitudes of the students towards the environment differed significantly according to the variables of gender, education level of parents and monthly income level per capita. As a result of the evaluation made in terms of the protection sub-dimension, it was determined that the attitudes of the students towards the environment differ in terms of gender and educational status of the parents. As a result of the evaluation made according to the sub-dimension of use, it was observed that there was a significant difference between the attitudes of the students towards the environment according to the variables of gender, parental education level and monthly income per capita. It was determined that the students' attitude scores towards the environment did not differ according to other variables.

Keywords: Environment, Secondary school students, Environmental attitude, Two-factors model of environmental values (2-MEV).

June, 2022; 65 pages

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil 3.1. Araştırma sürecinde gerçekleştirilen faaliyetler	26
---	----

ÇİZELGELER DİZİNİ

Çizelge 3.1. Çevreye yönelik tutum ölçeği ve alt boyutlarına ilişkin betimsel istatistikler.....	28
Çizelge 4.1. Öğrencilerin cinsiyete göre koruma alt boyutuna ilişkin çevreye yönelik tutum puanlarına ait Mann-Whitney U testi sonuçları.....	29
Çizelge 4.2. Öğrencilerin cinsiyete göre kullanma alt boyutuna ve ölçek geneline ilişkin çevreye yönelik tutum puanlarına ait T-testi sonuçları.....	29
Çizelge 4.3. Öğrencilerin sınıf düzeyine göre koruma alt boyutuna ilişkin çevreye yönelik tutum puanlarına ait Kruskal – Wallis H testi sonuçları.....	30
Çizelge 4.4. Öğrencilerin sınıf düzeyine göre kullanma alt boyutuna ve ölçek geneline ilişkin çevreye yönelik tutum puanlarına ait betimsel istatistikler.....	31
Çizelge 4.5. Öğrencilerin sınıf düzeyine göre kullanma alt boyutuna ve ölçek geneline ilişkin çevreye yönelik tutum puanlarına ait ANOVA testi sonuçları.....	32
Çizelge 4.6. Öğrencilerin baba eğitim düzeyine göre koruma alt boyutuna ilişkin çevreye yönelik tutum puanlarına ait Kruskal – Wallis H testi sonuçları.....	32
Çizelge 4.7. Öğrencilerin baba eğitim düzeyine göre kullanma alt boyutuna ve ölçek geneline ilişkin çevreye yönelik tutum puanlarına ait betimsel istatistikler.....	33
Çizelge 4.8. Öğrencilerin baba eğitim düzeyine göre kullanma alt boyutuna ve ölçek geneline ilişkin çevreye yönelik tutum puanlarına ait ANOVA testi sonuçları.....	34
Çizelge 4.9. Öğrencilerin anne eğitim düzeyine göre koruma alt boyutuna ilişkin çevreye yönelik tutum puanlarına ait Kruskal – Wallis H testi sonuçları.....	36
Çizelge 4.10. Öğrencilerin anne eğitim düzeyine göre kullanma alt boyutuna ve ölçek geneline ilişkin çevreye yönelik tutum puanlarına ait betimsel istatistikler.....	37
Çizelge 4.11. Öğrencilerin anne eğitim düzeyine göre kullanma alt boyutuna ve ölçek geneline ilişkin çevreye yönelik tutum puanlarına ait ANOVA testi sonuçları.....	38
Çizelge 4.12. Öğrencilerin kişi başına düşen aylık gelir düzeyine göre koruma alt boyutuna ilişkin çevreye yönelik tutum puanlarına ait Kruskal – Wallis H testi sonuçları.....	39
Çizelge 4.13. Öğrencilerin kişi başına düşen aylık gelir düzeyine göre kullanma alt boyutuna ve ölçek geneline ilişkin çevreye yönelik tutum puanlarına ait betimsel istatistikler.....	40
Çizelge 4.14. Öğrencilerin kişi başına düşen aylık gelir düzeyine göre kullanma alt boyutuna ve ölçek geneline ilişkin çevreye yönelik tutum puanlarına ait ANOVA testi sonuçları.....	41
Çizelge 4.15. Öğrencilerin çevre kuruluşuna üye olma durumuna göre koruma alt boyutuna ilişkin çevreye yönelik tutum puanlarına ait Mann-Whitney U testi sonuçları.....	42

Çizelge 4.16. Öğrencilerin çevre kuruluşuna üye olma durumuna göre kullanma alt boyutuna ve ölçek geneline ilişkin çevreye yönelik tutum puanlarına ait T-testi sonuçları.....	43
Çizelge 4.17. Öğrencilerin çevre eğitimi projesine katılma durumuna göre koruma alt boyutuna ilişkin çevreye yönelik tutum puanlarına ait Mann Whitney U testi sonuçları.....	44
Çizelge 4.18. Öğrencilerin çevre eğitimi projesine katılma durumuna göre kullanma alt boyutuna ve ölçek geneline ilişkin çevreye yönelik tutum puanlarına ait T-testi sonuçları.....	44

SİMGELER ve KISALTMALAR

AMOS	Moment Yapılarının Analizi
ÇYTÖ	Çevreye Yönelik Tutum Ölçeği
FTTÇ	Fen Teknoloji Toplum Çevre
Maks.	Maksimum
MEB	Milli Eğitim Bakanlığı
Min.	Minumum
M.Ö.	Milattan Önce
N	Kişi Sayısı
η^2	Eta-kare
p	Anlamlılık Düzeyi
sd	Serbestlik Derecesi
SPSS	Sosyal Bilimler İçin İstatistik Programı
SS	Standart Sapma
STAÇE	Sürdürülebilirliği Temel Alan Çevre Eğitimi
TÜBİTAK	Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu
$\bar{X}$	Ortalama Değer
χ^2	Ki-kare
2-ÇDM	İki Faktörlü Çevresel Değerler Modeli Tutum Ölçeği
2-MEV	Two Factors Model of Environmental Values

1. GİRİŞ

1.1 Çevre ve İnsan

Geçmiş yıllarda çevre denildiğinde, canlı varlıkların cansız varlıklarla birlikte etkileşimli olarak hayatlarını sürdürdükleri dış ortam akla gelmekteydi. Ancak ilerleyen zamanlarda çevre, açık ve yalın bir kavram gibi görünürken, çevrenin aslında birçok farklı bilim dalları ile ilişkili ve karmaşık bir yapıda olduğu ortaya çıkmıştır. Günümüzde ise çevre kavramının genişlemesi ve çok boyutlu olmasıyla birlikte çevre tanımının da değişmesi gerektiği birçok eğitimci, birçok bilimsel çalışma ve birçok bilim insanı tarafından desteklenmektedir. Dünyadaki çevre sorunlarının giderek artması ve canlıların nesillerinin tükenmeye başlamasıyla birlikte çevre kelimesinin tanımı da çeşitli bilim alanlarına göre gün geçtikçe değişmektedir. Yapılan tanımlar tüm alanlarla bağlantılı olup genellikle biyoloji ve eğitim bilimleri dersleri ile ilişkilidir (Atasoy, 2005).

Geçmişten günümüze dek çevre ile ilgili yapılan farklı tanımlardan en dikkat çekenleri şunlardır:

Türk Dil Kurumu Sözlüğüne göre çevre, bir canlının yakınındaki her şeydir (URL-1).

Çevre kanununa göre çevre, canlı varlıkların hayatları boyunca karşılıklı olarak ilişkilerini sürdürdükleri ortamların toplamıdır (URL-2).

Tont (2001)'a göre çevre, dünyada canlı ve cansızların varlığını sürdüren bütün olaylardır (Kahyaoğlu vd., 2008).

Bulca (1990)'ya göre çevre, dünyadaki tüm canlı varlıkları saran yaşam döngüleri ve canlılar arasındaki yaşam ilişkileri olarak tanımlanmıştır (Atasoy, 2005).

Erol (2016) çevreyi, insanı yakından etkileyen biyolojik olaylar ve insanın yaşamını her yönden etkileyen toplumsal olayların tamamı olarak tanımlamıştır.

Ertürk (1996)'e göre çevre, canlıların hayatları boyunca birbirleriyle ilişkili olarak yaşadıkları ortamdır (Ünal, 2009).

Erinç (1984)'e göre çevre, canlıların birbirlerine yaşamsal olarak bağlı olduğu, canlıların bir arada bulunmalarını ve birbirlerinden etkilenmelerini sağlayan yaşam yerleri olarak tanımlamıştır (Ünal, 2009).

Keleş ve Hamamcı (1998)'ya göre çevre, canlıların herhangi bir zamanda dünyada gerçekleştirdikleri olayları yakından ya da uzaktan etkileyen bütün olayların tamamı olarak tanımlanmıştır (Ünal, 2009).

Bozkurt (2001) çevreyi, insanların sosyalleşmesini sağlayan doğal ortam olarak tanımlamıştır.

Esen (2011) çevreyi, canlıların yaşamsal faaliyetlerini sürdürdükleri yerde yaşamları üzerinde etkili olan tüm dış faktörler olarak tanımlamıştır.

Yıldız vd., (2002) çevreyi daha çok son 40-50 yılda önem kazanan, günümüzde de hala önemini yitirmeyen insanların doğayla olan karşılıklı ve dengeli süren ilişkilerini inceleyen, bu ilişkilerin bozulmasıyla oluşan çevre sorunlarının ortaya çıkış sebeplerini araştıran ve bu sorunları çözmek için uğraşan bilim dalı olarak tanımlamışlardır.

Yapılan tanımlara genel olarak bakıldığında bütün canlı ve cansız varlıklar özellikle de insanlar çevreden ayrı olarak düşünülemez. Çünkü çevre, sadece içinde yaşadığımız dış dünyamız değil insanları hem etkileyen hem de insanlardan etkilenen karşılıklı bir sistemdir. Başka bir deyişle çevre canlı ve cansız varlıkların etkileşimiyle beraber sürekli hareket halinde ve canlı ve cansız varlıklarla birlikte kendi içinde bir bütündür. Bu durum yapboz ve parçaları arasındaki parça bütün ilişkisine benzetilebilir. Bu durumun sebebi ise nasıl yapbozun bir parçası kaybolduğunda yapbozun bir bütünlüğü bir anlamı kalmıyorsa canlı ve cansız varlıklar arasındaki denge sağlandıkça da çevrenin varlığı ve sürdürülebilirliği devam edecektir diyebiliriz. Ancak canlı varlıkların özellikle en akıllı canlılar olan insanların çevrenin bir bütün içerisinde ve dengeli bir ilişkiyle varlığının sürdürülmesini sağlamak için gayret göstermesi gerekir. Çünkü bütün canlıların dünyada daha rahat bir yaşam sürebilmek için görevleri bulunmaktadır. Ancak çevreye en çok zararı canlılar içerisindeki en gelişmiş varlıklar olan insanlar vermektedir. Örneğin bazı insanlar duyarsız davranıp çevresindeki canlı ve cansız varlıkları istediği şekilde ve yaşadığı çevre sadece kendisine aitmiş gibi

düşünerek kendi çıkarları doğrultusunda kullanmaktadırlar (Kılıç ve Girgin, 2019a). İçinde bulunduğumuz zamanda bilim, teknoloji ve sanayi alanındaki gelişmelerin giderek ilerlemesi, hızla artan insan nüfusu ve insanların bitmeyen gereksinimleri ile birlikte insanların da ileriye düşünmeden daha çok kendileri için çevreyi kullanmaları çevre sorunlarını ortaya çıkmıştır. (Görmez, 2015).

1.2 Çevre Sorunları

Çevre sorunları gün geçtikçe artmaktadır ve buna dikkat çekmek için çevre sorununun birçok tanımı yapılmıştır ve günümüzde hala yapılmaktadır. Bu tanımlardan bazıları önemli görülmüştür ve şunlardır:

Kavruk (2002)'a göre çevre sorunu, çevreyi en aktif kullanan insanların çevre üzerinde kendi isteklerine uygun değişiklikler yaparak meydana getirdikleri yeni çevrenin var olan doğal çevre üzerindeki etkileridir (Ünal, 2009).

Titiz (1995)'e göre çevre sorunları, tüm canlı ve cansız varlıkları içinde bulunduran ekosistemin, bu varlıkların devam edebilmesi için ortam sağlayamamasıdır (Erol, 2005).

Özer (1998)'e göre çevre sorunları, insanların kendilerinin oluşturdukları yapay çevrenin insan eli değmeden kendiliğinden oluşan doğal çevre üzerinde oluşturduğu baskı, olumsuz etki ve doğal çevrenin büyük oranda zarar görmesi olarak tanımlanmıştır (Ünal, 2009).

Ertürk (2012)'e göre çevre sorunu, içinde yaşadığımız yerin ekonomisini ve yaşam şartlarını en üst seviyeye çıkarmak için insanların çevreyi sadece araç olarak kullanarak gerçekleştirdikleri kötü düşünceleri ve yaptıkları tüm davranışlardır (Artvinli vd.,2019).

İnam (1999)'a göre, çevre sorununun temel sebebi, asıl çevreyi oluşturan çevre parçalarının aralarındaki ilişkinin bozulması ve bu parçaların birbirlerinden giderek uzaklaşmasıdır (Erdoğan, 2021).

Yapılan tanımlara bakıldığında çevre kavramında olduğu gibi çevre sorunlarının da herkes tarafından kabul gören ortak bir tanımının olmadığı görülmektedir. Çünkü bu

kavramlar öznel, isteyen herkes çevreyi ve çevre sorunlarını kendine göre tanımlayabilir. İncelenen kaynaklarda da herkesin çevreyi kendine göre tanımladığı gibi çevre sorunları tanımının da herkese göre değişiklik gösterdiği görülmektedir. Çünkü bazı olaylar bazı kişilere göre çevreye yararlı iken bazı kişilere göre çevreye zararlıdır. Sonuç olarak incelenen kaynaklarda herkes çevreye ve çevre sorunlarına farklı açılardan bakmıştır ve böylelikle farklı tanımlar ortaya çıkarmışlardır. Böylece çevre sorunları kavramının da çevre kavramı gibi disiplinler arası bir kavram olduğu söylenebilir. Ancak genel anlamda bir tanım yapılacak olursa çevre sorunları, insanların kendi elleriyle kendi istedikleri çevreyi oluşturmak için, halihazırda var olan çevre üzerinde oluşturdukları olumsuz davranışlar sonucunda var olan çevre üzerinde meydana gelen kötü etkiler ve insanların istedikleri çevrenin de bundan aşırı derecede etkilenmesidir (Uzun ve Sağlam, 2007).

İnsanların çevre sorunları kavramını daha iyi anlayabilmek ve bu sorunlara çözüm bulabilmek için ilk olarak bu sorunlarla yakından ilişkili olan ekoloji ve ekosistem kavramlarını içselleştirmeleri gereklidir. Çünkü günlük yaşamımızda genellikle ekoloji ve ekosistem kavramları birbirlerinin yerini tutabilmektedir. Ancak çevre bilimi, ekoloji ve ekosistemden kaynaklanmış olmakla birlikte bu kavramlarla eş anlamlı değildir. Çevre birçok bilim dalı ile ilişkili olup genel anlamda disiplinler arası bir özelliğe sahiptir (Ünal, 2009). Gürpınar (1998)'a göre ekoloji, canlıları ve canlıların cansızlarla olan etkileşimlerini inceleyen bilim dalıdır. Özdemir (1988)'e göre ekosistem tüm canlıların çevreleri ile birlikte ve dengeli bir şekilde hayatsal faaliyetlerini devam ettirebilmeleri için halihazırdaki şartların tamamıdır. Ancak bu dengeyi değiştirmek değil istikrarlı şekilde sürdürebilmek önemlidir. Çevreyle eş anlamlı kullanılan önemli bir sözcük de “doğa” sözcüğüdür. Çünkü doğa dışardan herhangi bir etki olamadan kendiliğinden meydana gelmiştir (Kılıç, 2018).

Çevre sorunları insanların olumsuz davranışlarından kaynaklandığı için bu sorunlar daha çok sosyo – kültürel ve etik sorunlardır. Dünyadaki bilim insanları ve bilimsel çalışmalar, her geçen gün büyük bir hızla artmakta olan bu sorunlarla bireylerin bilinçlendirilmesi ile başa çıkılabileceğini savunmaktadır ve çevre sorunları, dünyadaki tüm canlı ve cansız varlıkları etkilediği için küresel bir özelliğe sahiptir (Atasoy, 2005).

1.3 Çevreye Yönelik Tutum

Çevre bilincinde, çevre bilgisi ve çevreye fayda sağlayan davranışların birlikte olması amaçlanır (Yücel ve Özkan, 2014). Çevre bilinci yüksek olan kişiler, her zaman çevreye faydalı davranışlar sergilerler ve çevreye verilen zarar konusunda sessiz kalamazlar (Erten, 2007). Çevre bilinci denildiğinde aslında çevreye yönelik tutumlar akla gelmektedir. Çünkü tutum bireylerin yaşantı ve deneyimleri sonucunda oluşur ve kişiye özgüdür (Yaşaroğlu ve Akdağ, 2013). Tutum gözle görülemeyen ve sayılamayan nitel bir kavramdır. Kişilerin sadece düşünce ve davranışlarından anlaşılabilir. Tutum ölçmek için araç olarak kullanılan ölçekler, kişilerin verdiği cevaplara belirli puanlar vererek kişilerin tutum derecesini ortaya koyar (Yaşaroğlu, 2012).

1.4 Çevre Eğitimi

Çevreye verilen zararlar sonucunda ortaya çıkan çevre sorunlarının çözümü ailede başlayıp okullarda planlı ve programlı bir şekilde devam eden çevre eğitimiyle mümkündür. Çünkü çevre eğitimi çevre bilinci kazandırılması için büyük rol oynar. Eskilerin dediği gibi ağaç yaş iken eğilir sözünden de yola çıkarak çevre eğitimi kişilere ne derece erken verilirse kişiler o derece bilinçli yetiştirilir. Çocukların bebeklikten itibaren hem ailede verilen çevre eğitimi hem de okulda verilen çevre eğitimi ile daha bilinçli ve duyarlı bir gelecek nesil olarak yetiştirilmeleri sağlanabilir (Tavşancıl, 2006).

Çevre eğitiminin geçmişine bakıldığında M.Ö. 427-347 yılları arasında yaşayan önemli filozof Platon'a kadar dayanmaktadır. Platon insan ve çevrenin ayrılmaz bir bütün olduğuna ve ağaçsız bir toplumu, ağaçsız bir toprağın erozyon sonucu kaymasına benzeterek çevrenin kişiler tarafından korunmasına dikkat çekmiştir (Güven, 2013). Kişiler çevreye karşı olan düşüncelerinde ve çevreye karşı yaptıkları davranışlarında iyiyi ve kötüyü ayırt ederlerse çevreden daha iyi faydalanırlar. En önemlisi ise gelecek nesillere daha iyi bir yaşanılabilir çevre bırakırlar. Çevre eğitimi verilirken daha kalıcı bir öğrenme için asıl önemli olan öğrencilerin yaparak yaşayarak çevre eğitimi almaları ve öğrendiklerini günlük yaşamda kendilerinin de uygulayarak gelecek nesillere sürdürülebilir bir çevre bırakmaları esas alınmıştır. İnsanlar ancak çevre ile ilgili öğrendikleri olumlu bilgileri günlük yaşamda kullanırlarsa toplumun

refahı sağlanabilir. Herkes daha iyi bir dünyada yaşayabilmek için üzerine düşen görevleri yapmalıdır. Kısacası çevre eğitimi verilerek aslında bireylerin bilinçlendirilmesi amaçlanmıştır (Kılıç ve Girgin, 2019c). Literatürde çevre eğitimi ile ilgili yapılan çalışmalara bakıldığında çevre eğitimi disiplinler arası bir kavram olduğu için birçok ülkede ayrı bir ders olarak yürütülmektedir. Örnek olarak Bulgaristan'daki eğitim sisteminde ve öğretim programlarında akademik başarının yanı sıra öğrencilerin 3. sınıftan 12. sınıfa kadar çevre eğitimi ve çevre okuryazarlığı için eğitilmeleri esas alınmıştır. İspanya eğitim sisteminde de yine Bulgaristan eğitim sisteminde olduğu gibi genellikle bütün sınıf seviyelerinde çevre eğitimi verilmektedir. Finlandiya'da ise çevre eğitimi, özellikle ilkökul ve ortaokulda öğrenim gören bütün öğrenciler için zorunludur. Almanya eğitim sisteminde de çevre eğitimine ilkökul seviyesinden itibaren zorunlu hale gelmiştir. Çoğu ülkede çevre eğitime bütün ders kitaplarında yer verilmiştir (Akınoğlu ve Sarı, 2009)

1.5 Türkiye'de Çevre Eğitimi

Ülkemizde geçmiş yıllarda çevre eğitimi kendiliğinden gelişen bir kavramdı. Geçmiş yıllarda eğitim sistemimizde çevre eğitimi için MEB (Milli Eğitim Bakanlığı) tarafından ilkokullarda ve ortaokullarda planlanmış bir programa çok rastlanmamaktadır. Bununla birlikte çevre eğitimiyle ilgili zorunlu veya seçmeli bir derse de rastlanmamıştır. Uygulanmakta olan programlarda çevre ile ilgili konular, hayat bilgisi, sosyal bilgiler ve fen bilimleri dersleri ile ilişkili olarak verilmekteydi (Akınoğlu ve Sarı, 2009).

Bu derslerin kazanımları incelendiğinde çevre eğitiminin en çok fen bilimleri dersi ile ilişkilendirildiği görülmektedir. Tüm dersler ele alınırsa burada asıl görev öğrencilere rehberlik eden öğretmenlere düşmektedir. Ancak öğretmenlerin öğrencilere çevre konularını anlatırken bu konunun önemi üzerinde durmadıkları ve diğer konular gibi anlattıkları incelenen çalışmalarda görülmektedir (Demir ve Yalçın, 2014).

Ülkemizde 2015 yılında ortaokul çevre eğitimi dersi öğretim programı yayımlanmıştır. Bu program ortaokul 7. sınıf ve 8. sınıflara yönelik hazırlanmıştır. Çevre eğitimi dersi kapsamında ise 6 ünite yer almaktadır. Öğretim programı incelendiğinde, doğanın dengesi ünitesi başlığı altında 6 kazanıma yer verilmiştir, ünite için önerilen süre ise 10 ders saatidir. Madde döngüsü ve doğal denge ünitesi başlığı altında 8 kazanıma yer

verilmiştir, ünite için önerilen süre ise 16 ders saatidir. Kaynakların sınırlılığı ve ekolojik ayak izi ünitesi başlığı altında 7 kazanıma yer verilmiştir, ünite için önerilen süre ise 12 ders saatidir. Küresel çevre sorunları ünitesi başlığı altında 12 kazanıma yer verilmiştir, ünite için önerilen süre ise 22 ders saatidir. Çevre dostu çözümler ve teknolojiler ünitesi başlığı altında 5 kazanıma yer verilmiştir, ünite için önerilen süre ise 12 ders saatidir. Sonuç olarak ders kapsamı 38 kazanımdan oluşmaktadır ve bu kazanımlar için önerilen toplam süre 72 ders saatidir. Her ünitenin verimli bir şekilde işlenebilmesi için öğrencilere de öğretmenlere de birçok görev düşmektedir. Öğrencilerin öğrenme sorumluluğu olarak derse katılmaları ve öğrendiklerini hem günlük yaşamda hem de gelecekte kullanmaları gerekmektedir. Öğretmenlerin ise üniteler hakkında önemli derecede bilgi sahibi olmaları, öğrencilere rehberlik etmeleri, öğrencilerin dersi sıkılmayacakları şekilde dinlemeleri ve kendilerini rahatça ifade edebilecekleri bir ortam oluşturmaları ön planda tutulmuştur. Dersin işlenişinin ise hem sınıf içinde hem de okul dışında yürütülmesi planlanmıştır. Ölçme ve değerlendirmenin ders sonunda değil süreç içerisinde aşama aşama yapılması, öğrencilerden anında geri bildirim alabilmek ve öğrencileri yönlendirebilmek için ön plandadır (MEB, 2015).

Ülkemizde son yıllarda ise uygulanmakta olan ilkokul ve ortaokul düzeyi öğretim programlarında çevre ve çevre eğitimi ile ilgili konular, hayat bilgisi, sosyal bilgiler ve fen bilimleri dersleri ile ilişkili olarak ya da seçmeli çevre dersi olarak verilmektedir (MEB, 2015; MEB, 2018a; MEB, 2018b; MEB, 2018c). Öğretmenlere ise çevre eğitimi konusunda MEB tarafından sık sık seminerler verilmektedir.

Fen bilimleri dersinde, diğer derslerden daha sık insan hayatına ve çevreye değinilmiştir. Fen bilimleri dersinin yapısı gereği insan ve çevre arasındaki ilişki ayrı bir şekilde ele alınmıştır. Öğrencilerin canlı ve cansız varlıklar arasındaki farkı kavrayıp, yaşadığı çevrenin farkına varıp bu çevreyi daha tutarlı ve değer vererek kullanmaları esas alınmıştır. En son yayımlanan fen bilimleri dersi öğretim programı incelendiğinde ilkokul 3. sınıftan itibaren çevre eğitimi vermeye başlanmıştır. Çevre konuları bütün sınıf düzeylerinde farklı ünite başlıkları içerisinde ayrıntılı olarak ele alınmıştır. Daha çok canlılar ve canlıların dış çevreyle olan ilişkilerinden bahsedilmiştir (MEB, 2018a).

Çevre eğitiminin yer aldığı derslerin öğretim programlarının önceki ve yeni halleri karşılaştırıldığında ise kazanımlarda önemli değişiklikler olmamıştır. Bazı kazanımlar değişse de ulaşılacak istenilen hedef yine aynı kalmıştır. Ancak son yayımlanan öğretim programlarına bakıldığında çevre eğitimi ile ilgili konuların artırıldığı ve daha ayrıntılı verildiği saptanmıştır (Ağtaş vd., 2019).

Ülkemizde geleceğe ilişkin önemli bir adım atılmış ve MEB'e bağlı ortaokullarda günümüzde de verilen seçmeli çevre eğitimi dersinin adı, çevre eğitimi ve iklim değişikliği dersi olarak güncellenmiştir. 2015'ten günümüze kadar ortaokul 7. ve 8. sınıflarda haftada 2 saat seçmeli ders olarak verilen çevre eğitimi dersinin, 2022-2023 eğitim-öğretim yılıyla birlikte ortaokul 6, 7 ve 8. sınıflarda haftada 2 saat seçmeli çevre eğitimi ve iklim değişikliği dersi olarak verilmesi Talim ve Terbiye Kurulu tarafından onaylanmıştır. Çevre eğitimi ve iklim değişikliği dersi, küresel iklim değişikliği ünitesi, çevre sorunları ünitesi, insan ve doğa ünitesi, döngüsel doğa ünitesi, sürdürülebilir kalkınma ve çevre dostu teknolojiler ünitesi, iklim değişikliği ve Türkiye ünitesi olarak 6 başlıktan oluşmaktadır. Derste, küresel ısınma, iklim değişikliği, asit yağmurları, sera gazları, ozon tabakasının gittikçe incilmesi, doğal afetler, fosil yakıtlar, ormanların gittikçe azalması, çölleşme, yangınlar, volkanik patlamalar, tarlalarda aşırı gübre kullanımı, buzulların erimesi, biyo-çeşitliliğin azalması, içilebilir su kaynaklarının azalması gibi konular yer alacaktır. Dersi alan öğrencilerin, küresel iklim değişikliklerinin Türkiye'de yarattığı etkileri azaltmaya yönelik projeler üretmeleri ve daha önce bu konuda üretilen projelere katkı sağlamaları beklentiler arasındadır. Bu ders kapsamında öğrencilerin özellikle çevre okuryazarlığı kazanmaları önemli görülmektedir. Öğrencilerin ekolojik ayak izi ve sürdürülebilir kalkınma konularına yoğunlaşıp bu alanları ülkemizde iyileştirme konusunda da yaratıcı ve özgün fikirler ortaya koymaları beklenmektedir. Dersin genellikle sınıf dışında yürütülmesi planlanmıştır. Çünkü öğrencilerin yaparak yaşayarak öğrenmeleri hem öğrendiklerini daha kalıcı hale getirecek hem de bilgilerini günlük yaşama daha kolay uygulayabilmelerini sağlayacaktır. Bakanlık ise, öğrencilere rehberlik edecek olan öğretmenlere, iklim değişikliği, çevre bilinci, sıfır atık gibi konularda bilgi verilerek öğretmenlerin çevre konusunda bilinçlendirilmeleri gerektiğini savunmaktadır. Çünkü çevre eğitiminde, öğretmen ve öğrencilerin karşılıklı fikir alışverişinde bulunmaları önemlidir (URL-3).

1.6 Problem Durumu

Dünya çapında çevre sorunlarının artması ve doğal kaynaklarının tükenmeye başlaması ile özellikle ilköğretim ve ortaokullarda verilen çevre eğitimi günümüzde çok önemli hale gelmiştir. Bu yüzden çevre sorunlarının giderilmesine yönelik küçük yaşlarda verilen çevre eğitiminin yeterliliği sorgulanır olmuştur. Verilen çevre eğitiminin yeterli olup olmadığının anlaşılabilmesi ve gerekli dönütlerin sağlanabilmesi amacıyla da ortaokul öğrencilerinin çevreye yönelik tutum düzeylerinin belirlenmesi ve araştırmacılar tarafından belirlenen değişkenler açısından karşılaştırması bir problem durumu olarak görülmektedir.

1.7 Problem Cümlesi

Araştırmanın problem cümlesi ve ortaya konulan alt problemler şöyledir:

Ortaokul öğrencilerinin çevreye yönelik tutum seviyeleri nasıldır?

1.8 Alt Problemler

Ortaokul öğrencilerinin İki Faktörlü Çevresel Değerler Modeli (2-ÇDM) Tutum Ölçeği'nden almış oldukları puanlar arasında;

1. Cinsiyete göre anlamlı bir farklılık var mıdır?
2. Sınıf düzeyine göre anlamlı bir farklılık var mıdır?
3. Baba eğitim durumuna göre anlamlı bir farklılık var mıdır?
4. Anne eğitim durumuna göre anlamlı bir farklılık var mıdır?
5. Kişi başına düşen aylık gelir düzeyine göre anlamlı bir farklılık var mıdır?
6. Herhangi bir çevre kuruluşuna üye olma durumuna göre anlamlı bir farklılık var mıdır?
7. Resmi kurumlar (TÜBİTAK vb.) tarafından düzenlenen herhangi bir çevre eğitimi projesine katılma durumuna göre anlamlı bir farklılık var mıdır?

1.9 Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, ortaokul öğrencilerinin çevreye yönelik tutum düzeylerinin İki Faktörlü Çevresel Değerler Modeli (2-ÇDM) Tutum Ölçeği kullanılarak belirlenmesi ve öğrencilerin çevreye yönelik tutumlarını cinsiyet, sınıf düzeyi, ebeveyn eğitim durumu, kişi başına düşen aylık gelir düzeyi, herhangi bir çevre kuruluşuna üyelik

durumu, herhangi bir çevre eğitimi projesine katılma durumu değişkenleri açısından incelemektir.

1.10 Araştırmanın Önemi

İlgili alanyazın incelendiğinde, bireylerin çevreye yönelik tutum düzeylerinin belirlenmesine yönelik çalışmalar (Worsley ve Skrzypiec, 1998; Aşılıoğlu, 2004; Yaşaroğlu, 2012; Feinberg ve Willer, 2013; Koruoğlu, 2013; Artun ve Özsevgeç, 2015a; Vural ve Yılmaz, 2016; Teyfur, 2017; Uyanık, 2017; Ağtaş vd., 2019; Kılıç ve Girgin, 2019a; Kılıç ve Girgin, 2019c; Kılıç ve Kan, 2020; Sukma vd., 2020; Yeşil ve Turan, 2020; Deniz ve Ayverdi, 2021) dikkat çekmektedir. Literatürde çevreye yönelik tutum genellikle tek başına ele alınırken nadiren sürdürülebilir çevre ve ekolojik ayak izi gibi kavramlarla birlikte ele alınmıştır (Chan, 1996; Zengin ve Kunt, 2013; Atav vd., 2015; Çelikbaş, 2016; Küçük, 2017; Aydın, 2019). Yapmış olduğumuz çalışmada kullanılan İki Faktörlü Çevresel Değerler Modeli (2-ÇDM) Tutum Ölçeği koruma ve kullanma isimli iki önemli alt boyuttan oluşmaktadır. Ölçekte koruma alt boyutunun olumsuz maddeleri kullanma alt boyutu için olumlu kabul edilirken, kullanma alt boyutunun olumsuz maddeleri ise koruma alt boyutu için olumlu kabul edilmektedir. Kişilerde var olan iyi ve kötü her iki tutumu da ortaya koyabildiği için İki Faktörlü Çevresel Değerler Modeli (2-ÇDM) Tutum Ölçeği diğer ölçeklerden farklı bulunmuş ve tercih edilmiştir. Yapılan bu araştırma aynı zamanda ortaokullarda çevre dersi verecek olan öğretmenlere ortaokul öğrencilerinin çevreye yönelik tutumları hakkında bilgi vermesi açısından da önemli görülmektedir.

1.11 Varsayımlar

Araştırmanın varsayımları şunlardır:

1. Araştırmaya katılan öğretmenlerin sorulara doğru, objektif ve samimi olarak yanıtlar verdiği varsayılmıştır.
2. Araştırmanın uygulandığı örneklem grubunun çalışmanın evrenini örnekleyebilecek yeterlilikte olduğu varsayılmıştır.
3. Veri toplamak amacıyla öğrencilere uygulanan 2 veri toplama aracının da araştırmanın amacına hizmet ettiği varsayılmıştır.

1.12 Araştırmanın Sınırlılıkları

1. Araştırma, Mersin ili, Gülnar ilçe merkezinde bulunan ortaokullarla sınırlandırılmış, Mersin'in diğer ilçelerinde bulunan ortaokullar araştırma dışında bırakılmıştır.
2. Araştırma, kaynakların taranması, Kişisel Bilgi Formu ve İki Faktörlü Çevresel Değerler Modeli (2-ÇDM) Tutum Ölçeği'nden elde edilen verilerle sınırlı kalmıştır.

1.13 Tanımlar

Çevre: Geniş bir kavram olan çevre canlı ve cansız varlıkların karşılıklı etkileşimde bulundukları yeri ifade eder. Çevre, kendiliğinden oluşan doğal ortam ve insanların oluşturdukları yapay ortamın toplamıdır. En önemlisi de çevre canlıların yaşamsal faaliyetini sürdürdüğü ortamdır (Atasoy ve Ertürk, 2008).

Çevre Eğitimi: Küçük yaşlarda ailede başlayan, okullarda ve hayatın her aşamasında yer alan çevre eğitimi tükenen doğal kaynaklara dikkat çeker ve doğada kendiliğinden var olan kaynakları koruma amacı taşır. Çevre eğitimi alan bireyler çevreye karşı daima bilinçli hareket ederler ve içinde bulundukları çevre daha yaşanılabilir hale gelir (Karatekin, 2011).

Tutum: Kişilere özgü olan tutum, duygu, düşünce ve davranışlar olmak üzere bağlantılı olan üç boyuttan oluşur. Bu boyutlar birbirlerini daima olumlu etkilemektedirler (Deniş ve Genç, 2007).

Çevreye Yönelik Tutum: Kişilerin çevreye yönelik pozitif veya negatif duygu, düşünce ve davranışlarıdır (Koruoğlu, 2013).

2. LİTERATÜR ÖZETİ

Günümüzde insan nüfusunun giderek artması ve böylece doğal kaynakların da tükenmeye ve sınırlı kullanım gerektirmesiyle birlikte çevreye verilen önem de giderek artmaktadır. Bu yüzden dünya çapında çevre ile ilgili araştırmalar gün geçtikçe artmaktadır. Bu bölümde Türkiye’de ve yurtdışında çevre ile ilgili yapılan çalışmalara yer verilmiştir.

Chan (1996) tarafından yapılan araştırmada Hong Kong’da öğrenim gören ortaokul öğrencilerinin çevreye yönelik tutum ve davranışlarının e-posta yoluyla gönderilen anket yardımıyla belirlenmesi amaçlanmıştır. Araştırma sonuçlarına göre öğrencilerin genelinin çevre ile ilgili etkinliklere katılmak için yüksek oranda istekli oldukları, öğrencilerin gelişen bilim ve teknoloji ile ilgilendikleri, öğrencilerin gelecekle ilgili aşırı derecede endişeli oldukları tespit edilmiştir.

Paraskevopoulos vd. (1998) tarafından ortaokulda öğrenim gören öğrencilerin çevre ile ilgili bilgilerini ölçmek için yapılan araştırma Yunanistan’da öğrenim gören 5. ve 6. sınıf toplam 686 ortaokul öğrencisi ile yürütülmüştür. Ulaşılan sonuç ise öğrencilerin çevre ile ilgili bilgileri, ders kitaplarından etkilenmektedir ancak öğrencilerin yaparak yaşayarak öğrendikleri bilgiler çevre bilgilerini oldukça etkilemektedir.

Worsley ve Skrzypiec (1998) tarafından gerçekleştirilen araştırmada Avusturalya’nın Güneyinde yer alan 32 ülkede büyükşehirlerde bulunan ortaokullarda öğrenim gören 15-18 yaşlarında toplam 958 öğrencinin çevreye yönelik tutumlarını belirlemek amaçlanmıştır. Araştırmanın verileri öğrencilere çevreyle ilgili bir ölçek uygulanarak toplanmıştır. Sonuç olarak, öğrencilerin geneli çevre sorunlarına karşı duyarlı ve gelecek nesillere bırakacakları çevre için üzülmekte ve kaygılanmaktadırlar.

Eagles ve Demare (1999) tarafından ortaokul 6. sınıfta öğrenim gören öğrenciler ile birlikte yapılan araştırmada öğrencilerin çevresel tutumlarına etki eden faktörlerin belirlenmesi amaçlanmıştır. Araştırma sonucunda ortaokul 6. sınıf öğrencilerinin evde gerçekleştirdikleri etkinliklerin çevresel tutumlarını önemli derecede arttırdığı, öğrencilerin çevresel tutumları cinsiyet açısından değerlendirildiğinde kız öğrenciler ve erkek öğrenciler arasında genel olarak anlamlı bir fark olmadığına ulaşılmıştır.

Atasoy (2005) tarafından yapılan araştırmada ortaokullarda verilen evre eğitiminin öğrencilere ne derece etki ettiğini incelemek, öğrencilerin çevreye yönelik tutum ve çevresel bilgilerini çeşitli değişkenler açısından ölçerek ortaya koymak amaçlanmıştır. Araştırma Bursa merkezde bulunan ortaokullarda öğrenim gören 6, 7 ve 8. sınıf toplam 1118 ortaokul ğrencisi ile birlikte yrtlmştr. Sonuç olarak sınıf değişkenine göre yapılan karşılaştırmada 6. sınıf ile 7. sınıf öğrencileri, 7. sınıf ile 8. sınıf öğrencileri arasında evre bilgisi puanları açısından anlamlı farklılıklar olduğu tespit edilirken 6. sınıf öğrencileri ile 8. sınıf ğrencilerinin çevreye yönelik tutum puanları arasında anlamlı farklılık olduğu tespit edilmiştir. Ek olarak ortaokul ğrencilerinin çevreye yönelik tutum ve evre bilgileri arasında olumlu derecede yüksek bir ilişki olduğu bulgusuna ulaşılmıştır.

Solmaz (2010) yaptığı araştırma ile işbirlikli öğrenme yöntemiyle çevresel kavramları anlamaya yönelik eğitimin, öğrencilerin kavramsal anlama seviyelerine, çevreye yönelik farkındalıklarına ve çevresel tutumlarına etkisini incelemeyi amaçlamıştır. Araştırma, 2008- 2009 eğitim-ğretim yılında İzmir ili Buca ilçesinde bulunan bir ortaokulda öğrenim gören 7. sınıf öğrencileriyle birlikte yrtlmştr. Sonuç olarak işbirlikli öğrenme yöntemiyle çevresel kavramları anlamaya yönelik eğitimin, normalde verilen fen bilimleri programı eğitimine göre öğrencilerin kavramsal anlama seviyelerine, çevreye yönelik farkındalıklarına ve çevresel tutumlarına daha kalıcı ve olumlu olarak etki ettiği. Ek olarak işbirlikli öğrenme ile ilgili deney grubunda yer alan öğrencilerin kontrol grubunda yer alan öğrencilere göre daha olumlu düşüncelere sahip oldukları tespit edilmiştir.

Arslan (2011) tarafından yapılan araştırmada insan ve evre ünitesinin 8. sınıf ğrencilerinin çevreye yönelik tutumlarına ve çevreyle ilgili eleştirel düşünebilme becerilerine etkisini çeşitli değişkenler açısından incelemek amaçlanmıştır. Sonuç olarak öğrencilere uygulanan testlere göre öğrencilerin eleştirel düşünme becerilerinin orta seviyede olduğu, öğrencilerin çevresel tutumlarının cinsiyet, sosyoekonomik düzey ve okul türü değişkenlerine göre farklılaştığı bulgularına ulaşılmıştır.

Bildik (2011) tarafından yapılan araştırmada fen bilimleri dersinde yer alan evre konusunun öğrencilerin çevreye yönelik tutumu ve çevresel bilgileri üzerine etkisini ortaya koymak amaçlanmıştır. Araştırma, Ankara ilinin çeşitli ilçelerinde yer alan ortaokullardan seçilen toplam 68 ğrenci ile yrtlmştr. Sonuç olarak fen bilimleri dersinde bulunan evre konusunun öğrencilerin çevresel tutumlarını etkilemediği ancak öğrencilerin çevresel bilgilerini olumlu düzeyde etkilediği tespit edilmiştir.

nal (2011) ortaokul ğrencilerinin çevreye yönelik bilgi seviyelerinin ve çevresel tutum düzeylerinin çeşitli değişkenlere göre değişip değişmediğini incelemek amacıyla gerçekleştirdiği araştırmasını Dikili ilçesinin köylerinden seğtiği ortaokullarda öğrenim gören 285 ğrenci ile yürütmüştür. Sonuç olarak, öğrencilerin çevresel bilgilerinin ve çevreye yönelik tutumlarının cinsiyet, sınıf seviyesi ve öğrenim gördükleri okula göre farklılaştığı ve öğrencilerin çevreyle ilgili hem birçok kavram karmaşası yaşadıkları hem de evre konusunda düşük düzeyde bilgi sahibi oldukları belirlenmiştir.

Aminrad vd. (2013) tarafından yapılan araştırmada Malezya'da öğrenim gören ortaokul ğrencilerinin çevresel bilinci, çevresel tutumu ve çevresel farkındalığı arasındaki ilişkiyi belirlemek amaçlanmıştır. Araştırma toplam 470 ğrenci ve anket kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Sonuç olarak öğrencilerin çevresel farkındalık ve çevresel bilgi birikimleri arasında zayıf bir ilişki tespit edilmiştir. Ek olarak öğrencilerin çevresel farkındalık ve çevresel tutumları arasında yüksek bir ilişki bulunmuştur.

Zengin ve Kunt (2013) yaptıkları araştırmada ortaokulda öğrenim gören öğrencilerin ağaçlara verdikleri değer ve çevreye yönelik tutum düzeylerini çeşitli değişkenlere göre incelemeyi amaçlamışlardır. Araştırma, Kütahya şehir merkezindeki  ortaokulda öğrenim gören 5, 6, 7 ve 8. sınıf toplam 723 ortaokul ğrencisi ile yrtlmştr. Araştırma sonucunda, ortaokulda öğrenim gören öğrencilerin çevresel tutum düzeyleri cinsiyet ve yaşadıkları yer değişkenlerine göre farklılaşma gösterirken sınıf düzeyi değişkenine göre anlamlı bir fark göstermediği saptanmıştır. Öğrencilerin, ağaçların özellikle insan yaşamı üzerinde yerinin önemli olduğunu belirttikleri tespit edilmiştir.

Yücel ve Özkan (2014) yaptıkları araştırma ile ortaokul öğrencilerine uygun çevresel tutum ölçeği geliştirmeyi amaçlamışlardır. Araştırma, Kocaeli ilinde bulunan ortaokullarda öğrenim gören toplam 512 öğrenciyle yürütülmüştür. Araştırma bulguları ise ölçeğin geçerli ve güvenilir olduğu ve yapılacak olan araştırmalarda kullanılabileceği şeklindedir.

Akıllı ve Genç (2015) yaptıkları araştırma ile ortaokul öğrencilerinin, çevre okuryazarlığı alt boyutlarını ve çevre okuryazarlık düzeylerini kendi belirledikleri farklı değişkenler açısından incelemeyi amaçlamışlardır. Araştırma Düzce ve Bartın illerinde yer alan okullarda öğrenim gören toplam 713 ortaokul öğrencisi ile yürütülmüştür. Verilerin toplanması için kişisel bilgi formu ve çevre okuryazarlığını ölçen birbirinden farklı ölçekler kullanılmıştır. Verilerin analizi SPSS programı ile gerçekleştirilmiştir. Sonuç olarak sınıf düzeyi arttıkça öğrencilerin çevre okuryazarlığı düzeyleri de artmıştır. Ek olarak öğrencilerin çevre okuryazarlıklarının cinsiyet, baba eğitim düzeyi ve anne eğitim düzeyi değişkenlerine göre farklılaştığı tespit edilmiştir.

Artun ve Özsevgeç (2015b) yaptıkları araştırma ile ortaokul öğrencilerinin çevresel tutum düzeylerini belirlemek amacıyla kendi geliştirdikleri programı Gümüşhane ilinde merkezde bulunan bir ortaokulda 7-B şubesinde öğrenim gören 23 öğrenciye uygulamışlardır. Veriler karma yöntemle analiz edilmiştir. Sonuç olarak, programın uygulandığı grupların çevresel tutum düzeylerinin program uygulanmayan öğrencilere göre daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Yücel vd. (2015) tarafından yapılan araştırmada ortaokulda öğrenim gören öğrencilerin çevresel tutum, davranış, duygu ve düşünceleri arasındaki ilişkinin belirlenen değişkenler açısından incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırma ortaokulda öğrenim gören 6, 7 ve 8. sınıf toplam 1280 öğrenci ile yürütülmüştür. Araştırma sonucunda öğrencilerin çevreye yönelik tutumlarının olumlu ve yüksek olduğu, öğrencilerin çoğunun çevreye karşı olumlu duygu geliştirdikleri ancak bunları davranış olarak sergileyemedikleri tespit edilmiştir. Cinsiyete göre yapılan değerlendirmede kız öğrencilerin çevresel tutumlarının erkek öğrencilerden olumlu düzeyde yüksek olduğu bulunmuş, fen bilimleri dersinden aldıkları notlar arttıkça öğrencilerin tutumlarının da arttığı bulunmuş ancak diğer değişkenler açısından herhangi bir farklılaşma bulunmamıştır.

Akgün vd. (2016) tarafından yapılan araştırmada Adıyaman ilinde bulunan 3 köy ortaokulunda öğrenim gören 192 öğrencinin çevre eğitimi ile ilgili görüşlerinin ve metaforik algılarının tespit edilmesi amaçlanmıştır. Sonuç olarak, ortaokul öğrencilerinin çevre eğitimiyle ilgili birbirinden farklı 71 adet metafor ortaya koydukları ve metaforlar benzer özelliklere göre gruplandırıldığında 11 grup oluştuğu saptanmıştır. Ek olarak öğrencilerin çevre eğitiminden çok çevre kavramı ile ilgili metafor oluşturdukları bulgusuna ulaşılmıştır.

Çelikbaş (2016) tarafından yapılan araştırmada sürdürülebilirliği temel alan çevre eğitiminin (STAÇE) ortaokul 7. sınıfta öğrenim gören öğrencilerin çevreye karşı sergiledikleri davranışlarına, tutumlarına, çevreye yönelik farkındalıklarına, sürdürülebilir çevre tutumlarına, su ayak izlerine ve ekolojik ayak izlerine etkisini incelemek amaçlanmıştır. Araştırma, Mersin ilinde öğrenim gören 7. sınıf toplam 22 öğrenci ile yürütölmüştür. Sonuç olarak bu çevre eğitiminin ortaokul 7. sınıf öğrencilerinin sahip oldukları su ayak izlerinde büyük oranda olumlu bir azalmaya neden olduğu ancak öğrencilerin çevre sorunlarına karşı farkındalıklarına, çevreye karşı sergiledikleri davranışlarına, çevreye yönelik farkındalıklarına, çevreye yönelik tutumlarına, sürdürülebilir çevre tutumlarına ve ekolojik ayak izlerine herhangi bir etkisinin olmadığı saptanmıştır. Ek olarak STAÇE uygulandıktan sonra cinsiyete göre yapılan değerlendirmede öğrenciler arasındaki çevre sorunlarına yönelik farkındalığın kız öğrencilerin lehine olduğu bulunmuştur.

Vural ve Yılmaz (2016) araştırmalarında Erzurum ilinin Yakutiye ve Palandöken ilçelerinde bulunan ortaokul 6, 7 ve 8.sınıf toplam 388 öğrencinin çevre kavramı ve doğa kavramı ile ilgili görüşlerini, öğrenme şekillerini, bilgi seviyelerini ve davranış düzeylerini belirlenmeyi amaçlamışlardır. Verilerin toplanması için öğrencilere ölçek uygulanmıştır. Sonuç olarak, öğrencilerin çevreye yönelik davranışlarının genelde olumsuz olup çok az bir kısmının olumlu olduğu tespit edilmiştir.

Küçük (2017) yaptığı araştırma ile ortaokul öğrencilerini Balıkesir ilinde bulunan ambalaj atık toplama tesislerine ve geri dönüşüm tesislerine götürmüş ve uygulamalı çevre eğitimi ile öğrencilerin çevreye yönelik bilinçleri arasındaki ilişkiyi incelemeyi amaçlamıştır. Araştırma Balıkesir il merkezindeki okullarda öğrenim gören 6. sınıf toplam 120 öğrenci ile yürütölmüştür. Sonuç olarak öğrencilerin çevre konusunda

oldukça hassas düşüncelerde oldukları ancak çevreye karşı oluşturdıkları davranışlarında bu hassasiyeti sağlayamadıkları tespit edilmiştir.

Uyanık (2017) araştırmasını çevre ile ilgili hazırlanan ve öğrencilerle birlikte gerçekleştirilen etkinliklerin 8. sınıf öğrencilerinin çevreye yönelik tutumlarına, çevreye yönelik davranışlarına ve çevre sorunlarını çözmeye etkisini ortaya koymak amacıyla yürütmüştür. Araştırma, Düzce ili Gümüşova ilçesinde bulunan ortaokul 8. sınıf 46 öğrenci ile beraber gerçekleştirilmiştir. Araştırmada deney ve kontrol gruplarının yer aldığı yarı deneysel desen kullanılmıştır. Sonuç olarak, deney grubu ve kontrol grubu öğrencilerinin çevresel tutumları arasında olumlu düzeyde artış olduğu, ancak deney ve kontrol gruplarının çevreye yönelik tutum puanları ve çevreye yönelik davranış puanları arasında anlamlı farklılıklar olmadığı tespit edilmiştir.

Kılıç (2018) yaptığı araştırmada orijinali Kibbe, Bogner ve Kaiser tarafından yapılan araştırmada geliştirilen iki faktörlü çevresel değerler modeli (2-MEV) ölçeğini Türkçeye uyarlamayı amaçlamıştır. Araştırma Ankara ilinin çeşitli ilçelerinde bulunan 40 eko-okul içinden seçilen toplam 508 ortaokul 8. sınıf öğrencisi ile yürütülmüştür. Ölçeğin Türkçeye çevirisi için çevre konusunda uzmanlaşmış beş öğretim üyesinden fikir alınmıştır. Ölçek ilk olarak Türkçe sonra tekrar İngilizceye çevrilmiştir. Ölçek koruma ve kullanma adlı iki alt boyutlu bir ölçektir. Ölçek 20 maddeden meydana gelmektedir. Ölçeğin tamamı ve alt boyutlarına ayrı ayrı uygulanan güvenirlik analizi yeterli seviyede bulunmuştur. Sonuç olarak ölçek Türkçeye uygundur ve Türkiye’de uygulanabilir.

Ürgül (2018) yaptığı araştırmada ortaokulda öğrenim gören 5, 6, 7 ve 8. sınıf öğrencilerinin çevresel bilgi, değer ve davranışlarını farklı değişkenlere göre incelenmeyi amaçlamıştır. Araştırma verilerini kendi geliştirdiği ölçek yardımıyla toplamıştır. Sonuç olarak öğrencilerin çevresel bilgi, değer, eğilim ve davranışları arasında belirlenen cinsiyet, sosyo-ekonomik düzey, ebeveyn eğitim durumu, sınıf seviyesi değişkenlerine göre farklılaşmalar tespit edilmiştir. Değişkenler arasındaki bu farklılaşmaların büyüklüğü genellikle küçük etki büyüklüğü göstermektedir.

Ağtaş vd. (2019) tarafından yapılan araştırmada ortaokul öğrencilerinin çevresel tutumlarını farklı değişkenler açısından incelemek amaçlanmıştır. Araştırma Kayseri

Sarioğlan ilçesinde 5, 6, 7 ve 8. sınıflarda öğrenim gören toplam 341 ortaokul öğrencisiyle yürütölmüştür. Sonuç olarak cinsiyete göre yapılan değerdendirmede öğrencilerin çevresel tutumlarının kız öğrencilerin lehine olduğu tespit edilirken, diğer değişkenler açısından ise öğrencilerin çevresel tutumları arasında anlamlı bir fark tespit edilememiştir.

Aydın (2019) yaptığı araştırmada ortaokulda işlenen evsel atıklar ve geri dönüşüm konusunun, okul ortamında ve okul dışı ortamlarda etkinliklerle desteklenmesinin, ortaokul 7. sınıf öğrencilerinin çevreye yönelik tutumlarına etkisini incelemeyi amaçlamıştır. Araştırma, Kocaeli ili Gölcük ilçesinde bir ortaokulda, 2017-2018 eğitim-öğretim yılında 7. sınıfta öğrenim gören toplam 100 öğrenci ile yürütölmüştür. Sonuç olarak uygulamanın yapıldığı öğrenciler ile normal eğitim alan öğrencilerin çevresel tutumları arasında anlamlı farklılaşmalar meydana geldiği bulunmuştur.

Çalış (2019) yaptığı araştırmada tahmin gözlem açıklama yöntemiyle zenginleştirilmiş proje tabanlı çevre eğitiminin ortaokul 8. sınıf öğrencilerinin çevresel tutum ve çevresel davranışlarına etkisinin normalde verilen eğitime göre farkını ortaya koymayı amaçlamıştır. Sonuç olarak, uygulanan eğitimin öğrencilerin çevresel tutum ve davranışlarını olumlu derecede arttırdığı ve öğrencilerin başarılarını da anlamlı düzeyde etkilediği, tahmin gözlem açıklama yönteminin bu sonuçlar üzerinde payının büyük olduğu ve eğitim öğretim sisteminde bu eğitimin yer alması gerektiği tespit edilmiştir.

Kılıç ve Girgin (2019c) tarafından gerçekleştirilen araştırmada ortaokulda öğrenim gören öğrencilerin çevresel tutumlarının araştırmacılar tarafından belirlenen değişkenlere göre incelemesi amaçlanmıştır. Araştırma, 2016-2017 eğitim-öğretim yılında Ankara'nın çeşitli ilçelerinde yer alan ortaokullarda öğrenim gören toplam 208 öğrenci ile gerçekleştirilmiştir. Veriler iki faktörlü çevresel değerler modeli (2-ÇDM) tutum ölçeği ile toplanmıştır. Verilerin analizi SPSS paket programı ile gerçekleştirilmiştir. Öğrencilerin çevresel tutum puanları ile araştırmacılar tarafından belirlenen fen bilimleri dersi not ortalaması, cinsiyet, anne ve babanın eğitim durumu ile mesleği, çevre kuruluşuna üyelik durumu ve ailenin gelir durumu değişkenleri arasında anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir.

Özgün (2019) tarafından yapılan araştırma ortaokul öğrencilerinin çevreye yönelik davranışlarını ölçmek için bir ölçme aracı geliştirmek ve öğrencilerin çevreye yönelik davranışlarını sınıf düzeyi değişkeni ve cinsiyet değişkenine göre ortaya koymak amaçlanmıştır. Araştırma, Siirt ilinde merkezde yer alan ortaokullarda öğrenim gören 5, 6, 7 ve 8. sınıf toplam 1958 öğrenci ile gerçekleştirilmiştir. Araştırma sonucunda geliştirilen ölçek geçerli ve güvenilir bulunmuştur. Cinsiyete göre yapılan değerlendirmede öğrencilerin çevresel davranışlarının erkek öğrencilerin lehine olduğu, sınıf düzeyine göre yapılan değerlendirmede ise öğrencilerin çevresel davranışlarının 5.sınıf öğrencilerinin lehine olduğu tespit edilmiştir.

Uyar (2019) tarafından gerçekleştirilen çalışmada ortaokul 7. sınıfta ve ortaokul 8. sınıfta öğrenim gören öğrencilerin çevresel algılarını ve çevreyle ilgili düşüncelerini öğrencilerin kendilerinin hazırladıkları afişler yardımıyla belirlenmesi amaçlanmıştır. Araştırma 6 hafta boyunca Kocaeli'nin Dilovası ilçesindeki bir devlet okulunda yürütülmüştür. Sonuç olarak, öğrencilerin çevreyle ilgili algı ve düşünceleri çevrenin daima var olmasını sağlamaya yöneliktir, öğrenciler çevreyi daha çok insanlarla ilişkilendirerek tanımlamışlardır, çevrenin canlılar özellikle insanlar tarafından doğal dengesinin bozulduğu ve yok olma derecesine geldiğine değinilmiştir. Genel olarak bakıldığında öğrenciler çevre hakkında olumlu yönde düşünmektedirler ve çevreye karşı olumlu davranışlar sergilemeye isteklidirler.

Yılmaz (2019) tarafından toplam 463, 6. ve 7. sınıf öğrencisiyle yapılan çalışmada, öğrencilerin, çevre okuryazarlığının belirlenen çeşitli değişkenler bakımından tespit edilmesi amaçlanmıştır. Çalışmada verileri kişisel bilgi formu ve çevre okuryazarlığı ölçeği kullanılarak toplanmıştır. Sonuç olarak, ortaokul 6. ve 7. sınıf öğrencilerinin çevre okuryazarlıklarının orta seviyede olduğu, öğrencilerinin okuryazarlıklarının cinsiyet, çevreye duydukları merak, doğal yerlerde bulunma derecesi değişkenlerine göre farklılaştığı ancak sınıf seviyesi ve çevre konularını anlama değişkenleri ile farklılık göstermediği tespit edilmiştir.

Ablak ve Yeşiltaş (2020) tarafından gerçekleştirilen çalışmanın amacı ortaokul öğrencilerinin çevreye yönelik eğitim düzeylerini ölçmek ve öğrencilerin çevre eğitimi hakkında farkındalıklarını sağlayıp bu konuda bilgi edinmelerini sağlamaktır. Araştırma, Sivas ilinde merkezde bulunan ortaokullarda 5. ve 8. sınıfta öğrenim gören

toplam 524 öğrenci ile birlikte yürütülmüştür. Sonuç olarak, öğrencilerin çevresel eğitim düzeylerinin yüksek olduğu, öğrencilerin genelinin çevre eğitimi kavramına ilişkin olumlu ifadelerde bulundukları ve öğrencilerin çevreye karşı duyarlı oldukları tespit edilmiştir.

Kılıç ve Kan (2020) araştırmalarında ortaokullarda öğrenim gören öğrencilerin çevre ile ilgili sorunlara karşı tutum düzeylerini belirlemek için uygun bir ölçek geliştirilmeyi amaçlamışlardır. Ölçek geliştirilirken yapılan işlemler planlı ve sistemli bir şekilde yürütülmüştür. Ölçek, toplam 567 ortaokul öğrencisine uygulanmıştır. Sonuç olarak geliştirilen ölçeğin çevre sorunlarına yönelik tutumları ölçmek için geçerlik ve güvenirlik açısından yeterli olduğu bulgusuna ulaşılmıştır. Ek olarak geliştirilen ölçek kullanışlı bir veri toplama aracıdır. Gelecek çalışmalar için kullanılabilir bir ölçektir.

Sukma vd. (2020) tarafından gerçekleştirilen araştırmada ortaokulda eğitim veren öğretmenlerin çevre eğitiminin ortaokul için sınıfta öğrenme sürecine entegrasyonu ile ilgili görüş ve bilgilerini belirlemek amaçlamaktadır. Araştırma verileri anket ile toplanmıştır. Sonuç olarak, öğretmenlerin çoğunluğunun bu konuda hemfikir olduğu ve çevre eğitimi öğrenciler için öğrenme sürecine entegre etmenin oldukça önemli olduğu tespit edilmiştir.

Hüseyinbaş vd. (2022) tarafından yapılan araştırmada Kastamonu ilinde yaşayan 720 ortaokul öğrencisinin çevresel farkındalıklarını belirlemek ve bu farkındalığın sınıf düzeyi değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığını ortaya koymak amaçlanmıştır. Araştırma verileri ölçek kullanılarak elde edilmiştir. Sonuç olarak, çevresel farkındalığın tüm sınıf seviyelerinde orta düzeyde olduğu, 8. sınıfta öğrenim gören öğrencilerin çevresel farkındalık seviyeleri tüm sınıflara göre en yüksek bulunurken 5. sınıfta öğrenim gören öğrencilerin çevresel farkındalık seviyeleri ise en düşük bulunmuştur.

Alanyazın incelendiğinde ortaokulda öğrenim gören öğrencilerin çevreye yönelik tutum düzeylerinin genel olarak çeşitli değişkenlere göre farklılaştığı saptanmıştır. Konunun önemi dikkate alınarak planlanan bu çalışmada, ortaokul 5, 6, 7 ve 8. sınıfta öğrenim gören öğrencilerin çevreye yönelik tutum düzeylerinin araştırmacılar

tarafından belirlenmiş olan farklı değişkenlere göre incelenmesi amaçlanmaktadır. Kullanılan çevresel tutum ölçeği çevreyi koruma ve çevreyi kullanma adında zıt sayılabilecek iki alt boyut içerdiğinden ve alanyazında bulunan araştırmalara ek olarak incelenmesi hedeflenen ve araştırmacılar tarafından belirlenmiş farklı değişkenler bir araya getirilerek araştırma kapsamının geniş tutulması amaçlanmıştır.

3. MATERYAL VE YÖNTEM

Bu bölümde, araştırma modeli, evren ve örneklem, çalışma grubu, veri toplama aracı, uygulama süreci ve veri analizi başlıklarından bahsedilmiştir.

3.1 Araştırmanın Modeli

Ortaokul öğrencilerinin çevreye yönelik tutumlarının İki Faktörlü Çevresel Değerler Modeli (2-ÇDM) Tutum Ölçeği kullanılarak belirlenmesi amacıyla yapılan araştırmada nicel verilerden yararlanılmıştır. Araştırmada, nicel araştırma yöntemlerinden biri olan tarama (survey) modeli kullanılmıştır. Karasar (2006)'a göre bu model, eski zamanda veya günümüzde var olan bir olayı, kişinin özelliklerini, grubun özelliklerini ya da nesnenin özelliklerini, olduğu gibi (betimsel, fotoğrafını çekerek) herhangi bir değiştirme uğraşına girmeden tespit etmemizi sağlar (Coşkun ve Kan, 2013). Tarama modeli, eğitim alanında en yaygın kullanılan yöntemlerden biridir. Çünkü tanımdan da anlaşılacağı gibi mevcut durum, en açık haliyle eksiksiz tanımlanabilir. Bu durum yapılan araştırmanın belirlenen amacına kolay bir şekilde ulaşmamızı sağlar (Karadağ, 2010). Tarama modeli kişilerin, sahip oldukları bilgiler, inançlar, davranışlar, tutumlar, ilgiler, kaygılar ve herhangi bir durumla ilişkili görüşlerini alabilme konusunda büyük gruplardan oluşan evrendeki kişilerin fikirlerini tespit etmeyi, evreni temsil edecek olan örneklem grubunun seçilmesini ve çalışma grubundan toplanan cevaplarla verilerin hızlı bir şekilde elde edilmesini sağlar. Tarama yönteminin eğitimde önemli bir avantajı, kalabalık örneklem grupları üzerinden eş zamanlı olarak bilgi elde etmeyi amaçlayan ve bu bilgileri bize sunan yöntem olmasıdır. Biz bu sayede yaptığımız araştırmalarda çalışma grubumuzun üzerinde aradığımız birçok özelliğe aynı anda ulaşabilir ve genel bir sonuç çıkarabiliriz (Polat, 2014).

Ortaokul öğrencilerine uyguladığımız araştırmamızda ise anlık (kesitsel) ve olduğu gibi (betimsel) durum tespiti yapmak, ortaokul öğrencilerinin genel tutum düzeylerini ortaya çıkarabilmek ve ortaokul öğrencilerinin çevreye yönelik tutum düzeylerinin belirlenen değişkenlere göre değişip değişmediğini, farklılaşma varsa ne derecede farklılaşma olduğunu belirlemek için bu model tercih edilmiştir. Bu araştırmada bağımlı değişkenler ve bu değişkenler arasındaki ilişkiye “İki Faktörlü Çevresel

Değerler Modeli (2-ÇDM) Tutum Ölçeği” puanları ile ulaşılmıştır. Bağımsız değişkenler ve aralarındaki ilişkinin tespit edilmesi ise araştırmacılar tarafından hazırlanan “Kişisel Bilgi Formu” ile elde edilmiştir.

3.2 Çalışma Grubu

Araştırmanın evrenini, 2021-2022 eğitim-öğretim yılında Mersin ilinde bulunan ortaokullarda öğrenim gören öğrenciler oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini 2021-2022 eğitim-öğretim yılı güz döneminde Mersin’in Gülnar ilçesinde merkeze bağlı ortaokullarda bulunan ve eğitimine devam eden toplam 469 ortaokul 5, 6, 7 ve 8. sınıf öğrencileri oluşturmaktadır. Bu araştırmanın örneklemini seçilirken olasılığa yer verilmeyen (seçkisiz olmayan-rastgele olmayan) uygun (kolay ulaşılabilir) örnekleme yöntemi kullanılmıştır.

Patton (2005) uygun (kolay ulaşılabilir-elverişli) örnekleme yöntemi katılımcıların mevcut zaman ve mevcut mekanları dikkate alınarak yeterli sayıda örnekleme yapılması hızlı ve kolay olan örneklem türü olarak tanımlamıştır. Bu örneklem türü özellikle eğitim alanındaki araştırmalarda diğerlerinden daha fazla kullanılır. Çünkü genellikle araştırmacılar ulaşılması daha kolay ve maliyeti daha az olduğu için bu yöntemi tercih ederler. Bu yüzden bu örnekleme yöntemi literatür araştırmalarında karşımıza uygun, elverişli, tesadüfi, örnekleme olarak da çıkabilmektedir. Bu örnekleme türünün uygulaması kolay olsa da yapılan araştırmada öğrencilerin gönüllü olmasına ve öğrencilerin benzer özelliklere sahip olmasına önem verilmiştir (Baltacı, 2018).

3.3 Veri Toplama Araçları

Araştırma yapmak için ilk aşamada gerekli izinler alınmıştır. Araştırma verileri iki kısım olarak toplanmıştır. Öğrenciler ilk olarak bağımsız değişkenlerin yer aldığı Kişisel Bilgi Formu’nu tamamlayıp daha sonra bağımlı değişkenlerin yer aldığı İki Faktörlü Çevresel Değerler Modeli (2-ÇDM) Tutum Ölçeği’ni tamamlamışlardır. Verilerin toplanması 2021-2022 eğitim öğretim yılının güz döneminde ocak ayında belirlenen okullarda gerçekleştirilmiştir. Çalışmanın yapılacağı okulların memurları, yöneticileri ve öğretmenleri ile önceden iletişime geçilerek çalışmanın yapılabilmesi için uygun olan tarihler ve ders saatleri birlikte belirlenmiştir. Her iki form da belirlenen tarihlerde 1 ders saati (40 dk) içerisinde öğrencilere uygulanmıştır. Formlar

uygulanmadan önce araştırmacı tarafından öğrencilere araştırmanın konusu ve amacı açıklanmıştır. Her iki formda da yer alan tüm soruların öğrenciler tarafından tek başına, samimi, içtenlikle ve boş bırakılmadan cevaplanması gerektiği öğrencilere açıklanmıştır. Araştırmacı tarafından öğrencilere bu formların not değeri taşımadığı ve herhangi bir yerde paylaşılmayacağı hem formlarda belirtilmiş hem de sözlü olarak dile getirilmiştir. Aynı zamanda çalışmaya katılmak istemeyen öğrencilerin istekleri doğrultusunda katılmamaları ve katılanların ise yine istedikleri zaman anketten ayrılacakları de sözlü olarak ifade edilmiştir. Çünkü bu çalışmada gönüllülük esası ön plandadır. Öğrencilerin soruları cevaplaması için yeteri kadar süre verilmiş ve gerektiği zaman ek süre de verilmiştir. Araştırmacı uygulamayı sınıf sınıf dolaşarak ve öğrencilerden gelen her soruyu yanıtlayarak gerçekleştirmiştir.

3.3.1 Kişisel bilgi formu

Araştırmacılar tarafından hazırlanan Kişisel Bilgi Formu'nda çalışmanın amacına uygun olarak belirlenen cinsiyet, sınıf seviyesi, ebeveyn eğitim durumu, kişi başına düşen aylık gelir seviyesi, çevre kuruluşu üyeliği, herhangi bir çevre eğitimi projesine katılma durumu değişkenlerine ilişkin bilgiler sorulmaktadır.

3.3.2 Orijinal iki faktörlü çevresel değerler modeli (2-ÇDM) tutum ölçeği

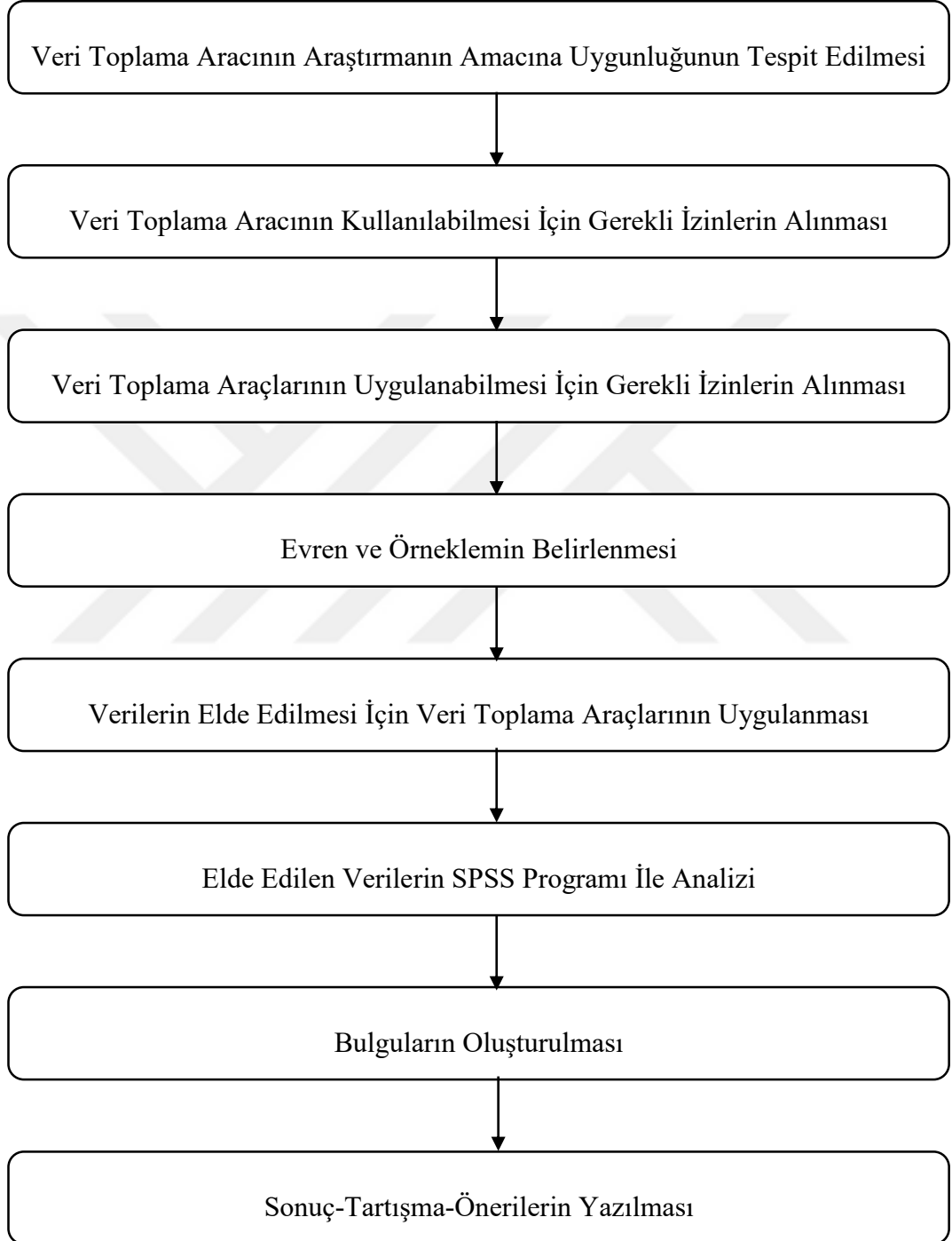
Araştırmada, Kibbe vd. (2014) tarafından yapılan çalışmada geliştirilmiş ve Kılıç (2018) tarafından Türkçeye uyarlanmış İki Faktörlü Çevresel Değerler Modeli (2-ÇDM) Tutum Ölçeği gerekli izinler alınarak kullanılmıştır. Ölçek, koruma (takdir edici) faktörü ve kullanma (sömürücü kullanım) faktörü olmak üzere iki alt boyuttan oluşmaktadır. Koruma alt boyutu, sahip olduğumuz doğal kaynakları koruyarak dolayısıyla çevreyi de korumak ve çevreye sahip çıkmak ve doğal kaynakların sürdürülebilirliğini sağlamak anlamına gelmektedir. Kullanma alt boyutu ise dünyadaki en gelişmiş varlıklar olan insanların kendilerini tüm doğanın lideri sanarak kendi çıkarları doğrultusunda ve istedikleri gibi çevreyi kullanmaları anlamına gelmektedir (Kılıç, 2018). Orijinal İki Faktörlü Çevresel Değerler Modeli (2-MEV) Tutum Ölçeği, toplam 20 maddeden oluşmaktadır. Bu maddelerin 11 tanesi koruma alt boyutu, 9 tanesi ise kullanma alt boyutu içerisinde yer almaktadır. Ölçeğin koruma alt boyutundan 4 madde ve kullanma alt boyutundan 5 madde olmak üzere toplam 9

maddesi olumsuz olarak ifade edilmiştir. Ölçek, 5 dereceli (hiç katılmıyorum, katılmıyorum, kararsızım, katılıyorum, çok katılıyorum) likert tipi bir ölçektir. Ölçeğin çevirisi yapılırken 5 çevre uzmanından görüş alınmıştır. Araştırmada güvenilirliğin sağlanabilmesi için maddeler konu alanı uzmanı olan iki kişi tarafından bireysel olarak önce İngilizce sonra tekrar Türkçeye çevrilmiştir. Çeviriler bittikten sonra ise ortak karar alınmıştır. Türkçeye uyarlandığı zaman da ölçek maddelerinde herhangi bir değişiklik olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Kılıç (2018) tez çalışmasında güvenilirlik katsayısını belirlemek için Cronbach's Alpha iç tutarlılık katsayısını ölçeğin tamamı, koruma alt boyutu ve kullanma alt boyutu için hesaplamıştır. Ölçeğin toplam puanlarının güvenilirlik katsayısı $\alpha = 0,88$, koruma alt boyutunun güvenilirlik katsayısı $\alpha = 0,78$ ve kullanma alt boyutunun güvenilirlik katsayısı $\alpha = 0,79$ bulunmuştur (Kılıç, 2018).

3.4 Araştırmanın Uygulama Süreci

Araştırma sürecinde ilk olarak ölçeğin kullanılması için ölçek maddelerinin araştırmacılar tarafından belirlenen amaca uygun olup olmadığı tespit edilmiştir. Daha sonra orijinal ölçeği Türkçeye uyarlayan Çınar KILIÇ hocadan mail üzerinden izin alınmıştır. Ölçekte yer alan maddeler derecelendirilirken 5'li likert tipi olarak en olumsuz ifadelerden en olumlu ifadelere göre sıralanmış ve en olumsuz ifadeye en düşük sayı değeri en olumlu ifadeye ise en yüksek sayı değeri verilerek derecelendirilmiştir. (1-Hiç katılmıyorum, 2-Katılmıyorum, 3-Kararsızım, 4-Katılıyorum, 5-Çok katılıyorum). Sonra araştırmacılar tarafından Kişisel Bilgi Formu hazırlanmıştır. Araştırmanın uygulanabilmesi için Mersin Valiliğinden gereken izinler alınmıştır. Verilerin toplaması 2021-2022 eğitim-öğretim yılının güz döneminde ocak ayında belirlenen okullarda gerçekleştirilmiştir. Çalışmanın yapılacağı okulların memurları, yöneticileri ve öğretmenleri ile önceden iletişime geçilerek çalışmanın yapılabilmesi için uygun olan tarihler ve ders saatleri birlikte belirlenmiştir. Her iki form da belirlenen tarihlerde 1 ders saati (40 dk) içerisinde öğrencilere uygulanmıştır. Öğrenciler ilk olarak bağımsız değişkenlerin yer aldığı Kişisel Bilgi Formu'nu tamamlayıp daha sonra bağımlı değişkenlerin yer aldığı İki Faktörlü Çevresel Değerler Modeli (2-ÇDM) Tutum Ölçeği'ni tamamlamışlardır. Araştırmada ölçek toplam 506 ortaokul öğrencisine uygulanmıştır. Ancak iki seçenek işaretlenen ve boş bırakılan maddeler olmasından dolayı 37 ölçek araştırmacı tarafından analizden çıkarılmış ve

469 öğrenciyle araştırma yürütülmüştür. Verilerin analizi IBM SPSS İstatistik 22 paket programı ile gerçekleştirilmiş ve elde edilen bulgulara göre tartışma ve sonuç bölümleri oluşturulmuştur. En son ulaşılan bulgular ışığında önerilerde bulunulmuştur. Araştırma sürecinde gerçekleştirilen faaliyetlerin kısa halı Şekil 3.1.'de açıklanmıştır.

Şekil 3.1. Araştırma sürecinde gerçekleştirilen faaliyetler

3.5 Verilerin Analizi

Elde edilen verilerin analiz yöntemini seçmek araştırmanın neredeyse en önemli kısmıdır. Çünkü araştırmayı yorumlayarak sonuçlandıracağımız tüm verileri bize bu kısım sunar. Bu araştırmada ulaşılan verilerin istatistiksel analizinde IBM SPSS İstatistik 22 paket programı kullanılmıştır. Analizler yapılırken SPSS programı ile ilgili kaynaklar yol gösterici olarak kullanılmıştır. Araştırmada ilk olarak 469 ölçeğe frekans analizi yapılmıştır ve verilerin kodlanmasında herhangi bir hataya rastlanmamıştır. Sonra ölçekte yer alan ve araştırmacı tarafından tekrar belirlenen olumsuz 9 madde ters çevrilmiştir. Yani programda, olumlu maddeler için öğrencilerin işaretledikleri seçenekler 1=Hiç katılmıyorum, 2=Katılmıyorum, 3=Kararsızım, 4=Katılıyorum, 5=Çok katılıyorum şeklinde kodlanırken olumsuz 9 madde için seçenekler 5=Hiç katılmıyorum, 4=Katılmıyorum, 3=Kararsızım, 2=Katılıyorum, 1=Çok katılıyorum olarak dönüştürülmüştür. Sonra toplam ölçek maddeleri, koruma alt boyutuna ait maddeler ve kullanma alt boyutuna ait maddeler için tek tek toplam puanlar hesaplanmıştır. Yapılan çalışma için güvenirlik katsayıları (Cronbach's Alpha) Koruma alt boyutuna ait 11 maddenin 0.712, kullanma alt boyutuna ait 9 maddenin 0.548 ve ölçek genelinin ise 0.644 değerlerinde bulunmuştur. Koruma alt boyutu ve ölçek geneli için hesaplanan güvenirlik katsayıları 0.60'tan büyük olduğu için güvenilir olarak kabul edilme sınırları içerisinde değerlendirilmiştir (Çiğdem ve Kurt, 2012). Kullanma alt boyutunun güvenirlik katsayısının düşük çıkmasına madde sayısının az olmasının neden olduğu düşünülmektedir. Kehoe (1995)'ya göre madde sayısı az olan ölçeklerin güvenirlik katsayılarının 0.50 olması yeterlidir. Ölçek iki boyutlu bir ölçek olduğundan dolayı koruma alt boyutu, kullanma alt boyutu ve ölçeğin tamamı için ayrı ayrı yapılan normallik analiz sonuçları Çizelge 3.1'de görülmektedir.

Çizelge 3.1. Çevreye yönelik tutum ölçeği ve alt boyutlarına ilişkin betimsel istatistikler

Ölçek	N	$\bar{X}$	SS	Min.	Maks.	Basıklık	Çarpıklık
Koruma	469	41.56	6.97	11.00	55.00	1.304	-0.854
Alt							
Boyutu							
Kullanma	469	31.30	5.57	12.00	45.00	0.176	-0.383
Alt							
Boyutu							
Ölçek	469	72.86	9.22	46.00	95.00	-0.431	-0.130
Geneli							

Araştırmaya N=469 öğrenci katılmıştır. Ölçeğin koruma alt boyutuna göre yapılan değerlendirmede, öğrencilerin çevreye yönelik tutum puanları ortalamaları $\bar{X}=41.56$ olarak bulunmuştur. Ölçeğin kullanma alt boyutuna göre yapılan değerlendirmede, öğrencilerin çevreye yönelik tutum puanları ortalamaları $\bar{X}=31.30$ olarak bulunmuştur. Ölçeğin geneline göre yapılan değerlendirmede, öğrencilerin çevreye yönelik tutum puanları ortalamaları $\bar{X}=72.86$ olarak bulunmuştur.

Ölçeğin normallik analizi çarpıklık katsayına göre değerlendirilmiştir. Bu değerlendirmeye göre basıklık ve çarpıklık katsayılarının -1 ve +1 sınırları içinde olması puanların normal dağılımdan önemli derecede sapma göstermediği şeklinde yorumlanmaktadır (Deniz vd., 2014). Çizelge 3.1. incelendiğinde ölçeğin koruma alt boyutunun normal dağılıma uygun olmadığına, kullanma alt boyutu ve ölçek genelinin ise normal dağılıma uygun olduğuna karar verilmiştir. Bu nedenle koruma alt boyutunda iki ilişkisiz örneklem grubunun karşılaştırılmasında Mann-Whitney U Testi, üç ve daha fazla sayıda grubun karşılaştırılmasında ise Kruskal-Wallis H Testi kullanılmıştır. Normal dağılıma uygun olan kullanma alt boyutu ve ölçek genelinde ise iki ilişkisiz örneklem grubunun karşılaştırılmasında Bağımsız Gruplar T Testi, üç ve daha fazla sayıda grubun karşılaştırılmasında ise One-Way Anova Testi kullanılmıştır (Büyüköztürk, 2021). İstatistiksel değerlendirmelerde anlamlılık düzeyi 0.05 olarak alınmıştır.

4. ARAŞTIRMA BULGULARI

Bu bölümde, araştırmadan elde edilen bulgular ve bu bulguların yorumlanmasına yer verilmiştir.

4.1 Öğrencilerin 2-ÇDM Ölçeğinden Almış Oldukları Puanların Cinsiyete Göre Dağılımına İlişkin Bulgular

Öğrencilerin 2-ÇDM ölçeğinden aldıkları çevreye yönelik tutum puanlarının cinsiyetlerine göre dağılımı ölçeğin koruma alt boyutu için Mann-Whitney U Testi ile ölçeğin geneli ve kullanma alt boyutu için Bağımsız Gruplar T Testi ile analiz edilmiş sonuçlar Çizelge 4.1 ve Çizelge 4.2’de gösterilmiştir.

Çizelge 4.1. Öğrencilerin cinsiyete göre koruma alt boyutuna ilişkin çevreye yönelik tutum puanlarına ait Mann-Whitney U testi sonuçları

Cinsiyet	N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	p
Kız	228	250.23	57051.50	24002.500	0.018
Erkek	241	220.60	53163.50		

Öğrencilerin Mann Whitney U Testinden aldıkları puanlar Çizelge 4.1’de gösterilmiştir.

Yapılan Mann-Whitney U testi sonuçlarına göre, kız öğrencilerin koruma alt boyutuna ilişkin çevreye yönelik tutum puanlarının sıra ortalaması 250.23 bulunurken, erkek öğrencilerin sıra ortalaması 220.60 değerinde bulunmuştur. Kız ve erkek öğrencilerin çevreye yönelik tutum puanları arasında, anlamlı fark tespit edilmiştir ve bu fark kız öğrencilerin lehinedir ($U=24002.500$; $p<0.05$).

Çizelge 4.2. Öğrencilerin cinsiyete göre kullanma alt boyutuna ve ölçek geneline ilişkin çevreye yönelik tutum puanlarına ait T-testi sonuçları

Ölçek	Cinsiyet	N	$\bar{X}$	SS	sd	t	p
Kullanma Alt Boyutu	Kız	228	31.92	5.02	460.438	2.353	0.019
	Erkek	241	30.72	5.99			
Ölçek Geneli	Kız	228	74.25	8.92	467	3.209	0.001
	Erkek	241	71.54	9.32			

Ölçeğin kullanma alt boyutu için, Levene testinde anlamlılık 0.05'ten küçük çıktığı için varyanslar homojen dağılmamıştır ve 2. satırdaki değerler alınmıştır. Ölçeğin kullanma alt boyutuna ilişkin cinsiyete göre yapılan değerlendirmede, kız öğrencilerin çevreye yönelik tutum puanları ($\bar{X}=31.92$), erkek öğrencilerin çevreye yönelik tutum puanlarından ($\bar{X}=30.72$) yüksektir. Ölçeğin kullanma alt boyutuna göre, kız öğrenciler ile erkek öğrencilerin çevreye yönelik tutum puanları arasında kız öğrencilerin lehine 1.2 puanlık ortalama fark tespit edilmiştir ve bu fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. ($t=2.353$; $p<0.05$).

Ölçeğin geneli için, Levene testinde anlamlılık 0.05'ten büyük çıktığı için varyanslar homojen dağılmıştır ve 1. satırdaki değerler alınmıştır. Ölçek geneline ilişkin cinsiyete göre yapılan değerlendirmede, kız öğrencilerin çevreye yönelik tutum puanları ($\bar{X}=74.25$), erkek öğrencilerin çevreye yönelik tutum puanlarından ($\bar{X}=71.54$) yüksektir. Ölçek geneline göre, kız öğrenciler ile erkek öğrenciler arasında kız öğrencilerin lehine 2.71 puanlık ortalama fark tespit edilmiştir ve bu fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. ($t=3.209$; $p<0.05$).

4.2 Öğrencilerin 2-ÇDM Ölçeğinden Almış Oldukları Puanların Sınıf Düzeyine Göre Dağılımına İlişkin Bulgular

Öğrencilerin 2-ÇDM ölçeğinden almış oldukları çevreye yönelik tutum puanlarının sınıf düzeylerine göre dağılımı ölçeğin koruma alt boyutu için Kruskal – Wallis H Testi ile ölçeğin geneli ve kullanma alt boyutu için Tek Yönlü Varyans Analizi Testi (ANOVA) ile analiz edilmiş sonuçlar Çizelge 4.3 ve Çizelge 4.5'te gösterilmiştir. Ayrıca ölçeğin geneli ve kullanma alt boyutu için betimsel istatistikler Çizelge 4.4'te verilmiştir.

Çizelge 4.3. Öğrencilerin sınıf düzeyine göre koruma alt boyutuna ilişkin çevreye yönelik tutum puanlarına ait Kruskal – Wallis H testi sonuçları

Sınıf Düzeyi	N	Sıra Ortalaması	sd	χ^2	p
5. sınıf	105	234.66	3	6.83	0.078
6. sınıf	133	210.76			
7. sınıf	113	251.13			
8. sınıf	118	247.11			

Yapılan Kruskal – Wallis H testi sonuçlarına göre, sınıf düzeyine göre yapılan değerlendirmede, öğrencilerin koruma alt boyutuna ilişkin çevreye yönelik tutum puanlarının sıra ortalamaları 7. sınıfta öğrenim gören öğrencilerin 251.13 değeri ile en yüksek olduğu tespit edilmiştir. Buna karşılık çevreye yönelik tutum puanlarının sıra ortalamaları 6. sınıfta öğrenim gören öğrencilerin 210.76 değeri ile en düşük olduğu tespit edilmiştir. Çizelge 4.3'te görüldüğü gibi, sınıf düzeyine göre gruplanan ortaokul öğrencilerinin çevreye yönelik tutum puanları arasında tespit edilen sıra ortalamaları farkları, yapılan Kruskal Wallis H analizi sonucunda anlamlı bulunmamıştır ($\chi^2=6.83$; $p>0.05$).

Çizelge 4.4. Öğrencilerin sınıf düzeyine göre kullanma alt boyutuna ve ölçek geneline ilişkin çevreye yönelik tutum puanlarına ait betimsel istatistikler

Ölçek	Sınıf Düzeyi	N	$\bar{X}$	SS
Kullanma Alt Boyutu	5. sınıf	105	30.71	5.57
	6. sınıf	133	31.32	5.48
	7. sınıf	113	32.11	5.74
	8. sınıf	118	31.03	5.49
Ölçek Geneli	5. sınıf	105	72.44	8.73
	6. sınıf	133	71.50	8.76
	7. sınıf	113	74.43	9.67
	8. sınıf	118	73.26	9.55

Kullanma alt boyutuna ilişkin yapılan analiz sonuçlarına göre Çizelge 4.4'ten de anlaşılabacağı gibi, en yüksek çevreye yönelik tutum puanları ortalaması 7. sınıfta öğrenim gören öğrencilere aitken ($\bar{X}=32.11$), 5. sınıftaki öğrencilerin ortalamasının ($\bar{X}=30.71$) en düşük olduğu saptanmıştır. Bununla birlikte, 6. sınıf öğrencilerinin çevreye yönelik tutum puanları ortalaması $\bar{X}=31.32$, 8. sınıftaki öğrencilerin ise $\bar{X}=31.03$ bulunmuştur. Ölçek geneline ilişkin yapılan analiz sonuçlarına göre tablo 3.2'den de anlaşılabacağı gibi, 7. sınıf öğrencilerinin çevreye yönelik tutum puanları ortalamasının en yüksek düzeyde olduğu tespit edilirken ($\bar{X}=74.43$), 6. sınıf öğrencilerinin ortalamasının ($\bar{X}=71.50$) en düşük düzeyde olduğu tespit edilmiştir. Bunun yanında, 5. sınıfta öğrenim gören öğrencilerinin çevreye yönelik tutum puanları ortalaması $\bar{X}=72.44$, 8. sınıftaki öğrencilerin ise $\bar{X}=73.26$ bulunmuştur.

Çizelge 4.5. Öğrencilerin sınıf düzeyine göre kullanma alt boyutuna ve ölçek geneline ilişkin çevreye yönelik tutum puanlarına ait ANOVA testi sonuçları

Ölçek	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p
Kullanma Alt Boyutu	Gruplararası	118.434	3	39.478	1.276	0.282
	Gruplariçi	14392.176	465	30.951		
	Toplam	14510.610	468			
Ölçek Geneli	Gruplararası	565.008	3	188.336	2.233	0.084
	Gruplariçi	39215.704	465	84.335		
	Toplam	39780.712	458			

Kullanma alt boyutuna ilişkin yapılan analiz sonuçlarına göre Çizelge 4.5'ten de anlaşılabacağı gibi, sınıf seviyesine göre gruplanan öğrencilerin çevreye yönelik tutum puanları ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık olmadığına ulaşılmıştır ($p>0.05$).

Ölçek geneline ilişkin yapılan analiz sonuçlarına göre Çizelge 4.5'te de görüldüğü gibi, öğrencilerin çevreye yönelik tutum puanları ortalamaları arasında sınıf seviyesine anlamlı bir farklılık olmadığı saptanmıştır ($p>0.05$).

4.3 Öğrencilerin 2-ÇDM Ölçeğinden Almış Oldukları Puanların Baba Eğitim Düzeyine Göre Dağılımına İlişkin Bulgular

Öğrencilerin 2-ÇDM ölçeğinden aldıkları çevreye yönelik tutum puanlarının baba eğitim düzeylerine göre dağılımı ölçeğin koruma alt boyutu için Kruskal – Wallis H Testi ile ölçeğin geneli ve kullanma alt boyutu için Tek Yönlü Varyans Analizi Testi (ANOVA) ile analizler yapılmış, sonuçlar Çizelge 4.6 ve Çizelge 4.8'de verilmiştir. Ayrıca ölçeğin geneli ve kullanma alt boyutu için betimsel istatistikler Çizelge 4.7'de verilmiştir.

Çizelge 4.6. Öğrencilerin baba eğitim düzeyine göre koruma alt boyutuna ilişkin çevreye yönelik tutum puanlarına ait Kruskal – Wallis H testi sonuçları

Eğitim Düzeyi	N	Sıra Ortalaması	sd	χ^2	p	Fark
Okuryazar değil (1)	11	223.50	5	12.64	0.027	2-4
İlkokul mezunu (2)	104	208.42				2-5
Ortaokul mezunu (3)	125	220.38				2-6
Lise ve dengi mezunu (4)	146	252.33				3-6
Üniversite mezunu (5)	71	253.77				
Lisansüstü mezunu (6)	12	306.29				

Çizelge 4.6’da görüldüğü gibi, baba eğitim düzeyine göre gruplanan ortaokul öğrencilerinin çevreye yönelik tutum puanları arasında bulunan sıra ortalaması farkları arasında, yapılan Kruskal Wallis H analizi sonucunda anlamlı fark bulunmuştur ($\chi^2=12.64$; $p<0.05$). Bunun yanında grupların sıra ortalamaları dikkate alındığında, en düşük sıra ortalaması (208.42) babası ilkokuldan mezun olan öğrenciler iken, en yüksek sıra ortalaması (306.29) babası lisansüstü mezunu olan öğrencilerdir.

Analiz sonucunda babası ilkokuldan mezun olan öğrenciler ile babası lise mezunu olan öğrenciler arasında babası liseden mezun olan öğrencilerin lehine, babası ilkokul mezunu olan öğrenciler ile babası üniversiteden mezun olan öğrenciler arasında babası üniversiteden mezun olan öğrencilerin lehine, babası ilkokuldan mezun olan öğrenciler ile babası lisansüstü mezunu olan öğrenciler arasında babası lisansüstü mezunu olan öğrencilerin lehine, babası ortaokuldan mezun olan öğrenciler ile babası lisansüstü mezunu olan öğrenciler arasında babası lisansüstü mezunu olan öğrencilerin lehine anlamlı farklar tespit edilmiştir.

Çizelge 4.7. Öğrencilerin baba eğitim düzeyine göre kullanma alt boyutuna ve ölçek geneline ilişkin çevreye yönelik tutum puanlarına ait betimsel istatistikler

Ölçek	Eğitim Düzeyi	N	$\bar{X}$	SS
Kullanma Alt Boyutu	Okuryazar değil (1)	11	28.64	6.96
	İlkokul mezunu (2)	104	30.49	5.22
	Ortaokul mezunu (3)	125	30.07	5.56
	Lise ve dengi mezunu (4)	146	32.05	5.54
	Üniversite mezunu (5)	71	32.85	5.19
	Lisansüstü mezunu (6)	12	35.25	5.05
Ölçek Geneli	Okuryazar değil (1)	11	68.00	8.11
	İlkokul mezunu (2)	104	70.98	8.54
	Ortaokul mezunu (3)	125	70.58	9.46
	Lise ve dengi mezunu (4)	146	74.63	8.93
	Üniversite mezunu (5)	71	75.48	8.49
	Lisansüstü mezunu (6)	12	80.25	9.67

Kullanma alt boyutuna ilişkin yapılan analiz sonuçlarına göre Çizelge 4.7’den de anlaşılacağı gibi, en yüksek çevreye yönelik tutum puanları ortalaması babası lisansüstü mezunu olan öğrencilere aitken ($\bar{X}=35.25$), babası okuryazar olmayan öğrencilerin ortalamasının ($\bar{X}=28.64$) en düşük olduğu bulunmuştur. Bununla birlikte, babası ilkokuldan mezun olan öğrencilerin ortalaması $\bar{X}=30.49$, babası ortaokuldan mezun olan öğrencilerin ortalaması $\bar{X}=30.07$, babası lise mezunu olan öğrencilerin

ortalaması $\bar{X}=32.05$, babası üniversiteden mezun olan öğrencilerin ortalaması ise $\bar{X}=32.85$ bulunmuştur.

Ölçek geneline ilişkin yapılan analiz sonuçlarına göre Çizelge 4.7’den de anlaşılacağı gibi, en yüksek çevreye yönelik tutum puanları ortalaması babası lisansüstü mezunu olan öğrencilere aitken ($\bar{X}=80.25$), babası okuryazar olmayan öğrencilerin ortalaması ($\bar{X}=68.00$) en düşük düzeyde tespit edilmiştir. Bunun yanında, babası ilkokuldan mezun olan öğrencilerin ortalaması $\bar{X}=70.98$, babası ortaokuldan mezun olan öğrencilerin ortalaması $\bar{X}=70.58$, babası lise mezunu olan öğrencilerin ortalaması $\bar{X}=74.63$, babası üniversiteden mezun olan öğrencilerin ortalaması ise $\bar{X}=75.48$ bulunmuştur.

Çizelge 4.8. Öğrencilerin baba eğitim düzeyine göre kullanma alt boyutuna ve ölçek geneline ilişkin çevreye yönelik tutum puanlarına ait ANOVA testi sonuçları

Ölçek	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p	Fark
Kullanma Alt Boyutu	Gruplararası	774.615	5	154.923	5.222	0.000	1-4
	Gruplariçi	13735.995	463	29.667			1-5
	Toplam	14510.610	468				1-6
							2-4
Ölçek Geneli	Gruplararası	2874.387	5	574.877	7.212	0.000	2-5
	Gruplariçi	36906.325	463	79.711			2-6
	Toplam	39780.712	468				3-4
							3-5
							3-6
							4-6

Kullanma alt boyutuna ilişkin yapılan analiz sonuçları Çizelge 4.8’de de görüldüğü gibi, baba eğitim düzeyine göre gruplanmış öğrencilerin çevreye yönelik tutum puanları ortalamaları arasında yapılan varyans analizi sonucunda anlamlı farklar bulunmuştur ($F=5.222$; $p<0.05$).

Analiz sonucunda babası okuryazar olmayan öğrencilerin çevreye yönelik tutum puanları ortalamalarının, babası lise mezunu, babası üniversite mezunu ve babası

lisansüstü mezunu olan öğrenci ortalamalarından anlamlı seviyede düşük olduğu saptanmıştır. Babası ilkokul mezunu olan öğrencilerin çevreye yönelik tutum puanları ortalamalarının, babası lise mezunu, babası üniversite mezunu ve babası lisansüstü mezunu olan öğrenci ortalamalarından anlamlı seviyede düşük olduğu saptanmıştır. Babası ortaokul mezunu olan öğrencilerin çevreye yönelik tutum puanları ortalamalarının, babası lise mezunu, babası üniversite mezunu ve babası lisansüstü mezunu olan öğrenci ortalamalarından anlamlı düzeyde düşük olduğu bulunmuştur.

Ölçek geneline ilişkin yapılan analiz sonuçları Çizelge 4.8’den de anlaşılacağı gibi, baba eğitim düzeyine göre gruplanmış öğrencilerin çevreye yönelik tutum puanları ortalamaları arasında yapılan varyans analizi sonucunda anlamlı farklar tespit edilmiştir ($F=7.212$; $p<0.05$).

Analiz sonucunda babası okuryazar olmayan öğrencilerin çevreye yönelik tutum puanları ortalamalarının, babası lise mezunu, babası üniversite mezunu ve babası lisansüstü mezunu olan öğrenci ortalamalarından anlamlı düzeyde düşük olduğu bulunmuştur. Babası ilkokul mezunu olan öğrencilerin çevreye yönelik tutum puanları ortalamalarının, babası lise mezunu, babası üniversite mezunu ve babası lisansüstü mezunu olan öğrenci ortalamalarından anlamlı derecede düşük olduğu saptanmıştır. Babası ortaokul mezunu olan öğrencilerin çevreye yönelik tutum puanları ortalamalarının, babası lise mezunu, babası üniversite mezunu ve babası lisansüstü mezunu olan öğrenci ortalamalarından anlamlı derecede düşük olduğu saptanmıştır. Babası lise mezunu olan öğrencilerin çevreye yönelik tutum puanları ortalamalarının, babası lisansüstü mezunu olan öğrenci ortalamalarından anlamlı düzeyde düşük bulunmuştur.

4.4 Öğrencilerin 2-ÇDM Ölçeğinden Almış Oldukları Puanların Anne Eğitim Düzeyine Göre Dağılımına İlişkin Bulgular

Öğrencilerin 2-ÇDM ölçeğinden almış oldukları çevreye yönelik tutum puanlarının anne eğitim düzeylerine göre dağılımı ölçeğin koruma alt boyutu için Kruskal – Wallis H Testi ile ölçeğin geneli ve kullanma alt boyutu için Tek Yönlü Varyans Analizi Testi (ANOVA) ile analiz edilmiş sonuçlar Çizelge 4.9 ve Çizelge 4.11’de gösterilmiştir.

Ayrıca ölçeğin geneli ve kullanma alt boyutu için betimsel istatistikler Çizelge 4.10’da verilmiştir.

Çizelge 4.9. Öğrencilerin anne eğitim düzeyine göre koruma alt boyutuna ilişkin çevreye yönelik tutum puanlarına ait Kruskal – Wallis H testi sonuçları

Eğitim Düzeyi	N	Sıra Ortalaması	sd	χ^2	p	Fark
Okuryazar değil (1)	12	176.21	5	18.447	0.002	1-4
İlkokul mezunu (2)	147	217.22				1-6
Ortaokul mezunu (3)	130	219.67				2-4
Lise ve dengi mezunu (4)	119	273.35				3-4
Üniversite mezunu (5)	55	239.32				
Lisansüstü mezunu (6)	6	320.08				

Çizelge 4.9’da görüldüğü gibi, anne eğitim düzeyine göre gruplanan ortaokul öğrencilerinin çevreye yönelik tutum puanları arasında tespit edilen sıra ortalaması farkları arasında, yapılan Kruskal Wallis H Testi analizi sonucunda anlamlı fark bulunmuştur ($\chi^2=18.45$; $p<0.05$). Bunun yanında grupların sıra ortalamaları incelendiğinde, en düşük sıra ortalaması (176.21) annesi okuryazar olmayan öğrenciler iken, en yüksek sıra ortalaması (320.08) ise annesi lisansüstü mezunu olan öğrencilerdir.

Analiz sonucunda annesi okuryazar olmayan öğrenciler ile annesi liseden mezun olan öğrenciler arasında annesi liseden mezun olan öğrencilerin lehine, annesi okuryazar olmayan öğrenciler ile annesi lisansüstü mezunu olan öğrenciler arasında annesi lisansüstü mezunu olan öğrencilerin lehine, annesi ilkokuldan mezun olan öğrenciler ile annesi liseden mezun olan öğrenciler arasında annesi lise mezunu olan öğrencilerin lehine, annesi ortaokul mezunu olan öğrenciler ile annesi liseden mezun olan öğrenciler arasında annesi lise mezunu olan öğrencilerin lehine anlamlı farklar bulunmuştur.

Çizelge 4.10. Öğrencilerin anne eğitim düzeyine göre kullanma alt boyutuna ve ölçek geneline ilişkin çevreye yönelik tutum puanlarına ait betimsel istatistikler

Ölçek	Eğitim Düzeyi	N	$\bar{X}$	SS
Kullanma Alt Boyutu	Okuryazar değil (1)	12	26.92	4.48
	İlkokul mezunu (2)	147	31.21	5.28
	Ortaokul mezunu (3)	130	30.40	5.09
	Lise ve dengi mezunu (4)	119	31.99	6.39
	Üniversite mezunu (5)	55	32.62	5.05
	Lisansüstü mezunu (6)	6	36.00	3.35
Ölçek Geneli	Okuryazar değil (1)	12	65.50	6.74
	İlkokul mezunu (2)	147	71.86	9.38
	Ortaokul mezunu (3)	130	71.19	8.49
	Lise ve dengi mezunu (4)	119	75.53	8.89
	Üniversite mezunu (5)	55	74.36	9.75
	Lisansüstü mezunu (6)	6	81.50	4.32

Kullanma alt boyutuna ilişkin yapılan analiz sonuçlarına göre Çizelge 4.10'dan da anlaşılacağı gibi, en yüksek çevreye yönelik tutum puanları ortalaması annesi lisansüstü mezunu olan öğrencilere aitken ($\bar{X}=36.00$), annesi okuryazar olmayan öğrencilerin ortalamasının ($\bar{X}=26.92$) en düşük seviyede olduğu bulunmuştur. Ek olarak, annesi ilkokuldan mezun olan öğrencilerin ortalaması $\bar{X}=31.21$, annesi ortaokul mezunu olan öğrencilerin ortalaması $\bar{X}=30.40$, annesi liseden mezun olan öğrencilerin ortalaması $\bar{X}=31.99$, annesi üniversite mezunu olan öğrencilerin ortalaması ise $\bar{X}=36.00$ bulunmuştur.

Ölçek geneline ilişkin yapılan analiz sonuçlarına göre Çizelge 4.10'dan da anlaşılacağı gibi, en yüksek çevreye yönelik tutum puanları ortalaması annesi lisansüstü mezunu olan öğrencilere aitken ($\bar{X}=81.50$), annesi okuryazar olmayan öğrencilerin ortalaması ($\bar{X}=65.50$) en düşük seviyede tespit edilmiştir. Ek olarak, annesi ilkokuldan mezun olan öğrencilerin ortalaması $\bar{X}=71.86$, annesi ortaokul mezunu olan öğrencilerin ortalaması $\bar{X}=71.19$, annesi liseden mezun olan öğrencilerin ortalaması $\bar{X}=75.53$, annesi üniversite mezunu olan öğrencilerin ortalaması ise $\bar{X}=74.36$ bulunmuştur.

Çizelge 4.11. Öğrencilerin anne eğitim düzeyine göre kullanma alt boyutuna ve ölçek geneline ilişkin çevreye yönelik tutum puanlarına ait ANOVA testi sonuçları

Ölçek	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p	Fark
Kullanma Alt Boyutu	Gruplararası	622.057	5	124.411	4.147	0.001	1-2
	Gruplariçi	13888.553	463	29.997			1-3
	Toplam	14510.610	468				1-4
							1-5
							1-6
							2-6
							3-4
							3-5
							3-6
Ölçek Geneli	Gruplararası	2579.646	5	515.929	6.421	0.000	1-2
	Gruplariçi	37201.067	463	80.348			1-3
	Toplam	39780.712	468				1-4
							1-5
							1-6
							2-4
							2-6
							3-4
							3-5
							3-6

Kullanma alt boyutuna ilişkin yapılan analiz sonuçları Çizelge 4.11’de de görüldüğü gibi, yapılan varyans analizi sonucunda anne eğitim düzeyine göre gruplanan öğrencilerin çevreye yönelik tutum puanları ortalamaları arasında anlamlı farklar tespit edilmiştir ($F=4.147$; $p<0.05$).

Analiz sonucunda annesi okuryazar olmayan öğrencilerin çevreye yönelik tutum puanları ortalamalarının, annesi ilkokul mezunu, annesi ortaokul mezunu, annesi lise mezunu, annesi üniversite mezunu ve annesi lisansüstü mezunu olan öğrenci ortalamalarından anlamlı seviyede düşük olduğu tespit edilmiştir. Annesi ilkokul mezunu olan öğrencilerin çevreye yönelik tutum puanları ortalamalarının, annesi lisansüstü mezunu olan öğrenci ortalamalarından anlamlı düzeyde düşük çıktığı saptanmıştır. Annesi ortaokul mezunu olan öğrencilerin çevreye yönelik tutum puanları ortalamalarının, annesi lise mezunu, annesi üniversite mezunu ve annesi lisansüstü mezunu olan öğrenci ortalamalarından anlamlı seviyede düşük çıktığı tespit edilmiştir.

Ölçek geneline ilişkin yapılan analiz sonuçları Çizelge 4.11’de de görüldüğü gibi, anne eğitim düzeyine göre gruplanan öğrencilerin çevreye yönelik tutum puanları

ortalamları arasında tespit edilen ortalama farkların, yapılan varyans analizi sonucunda anlamlı olduğu saptanmıştır ($F=6.421$; $p<0.05$).

Analiz sonucunda annesi okuryazar olmayan öğrencilerin çevreye yönelik tutum puanları ortalamalarının, annesi ilköğretim mezunu, annesi ortaokul mezunu, annesi lise mezunu, annesi üniversite mezunu ve annesi lisansüstü mezunu olan öğrenci ortalamalarından anlamlı seviyede düşük çıktığı tespit edilmiştir. Annesi ilköğretim mezunu olan öğrencilerin çevreye yönelik tutum puanları ortalamalarının, annesi lise mezunu olan ve annesi lisansüstü mezunu olan öğrenci ortalamalarından anlamlı seviyede düşük çıktığı tespit edilmiştir. Annesi ortaokul mezunu olan öğrencilerin çevreye yönelik tutum puanları ortalamalarının, annesi lise mezunu, annesi üniversite mezunu ve annesi lisansüstü mezunu olan öğrenci ortalamalarından anlamlı seviyede düşük olduğu tespit edilmiştir.

4.5 Öğrencilerin 2-ÇDM Ölçeğinden Almış Oldukları Puanların Kişi Başına Düşen Aylık Gelir Düzeyine Göre Dağılımına İlişkin Bulgular

Öğrencilerin 2-ÇDM ölçeğinden almış oldukları çevreye yönelik tutum puanlarının kişi başına düşen aylık gelir düzeylerine göre dağılımı ölçeğin koruma alt boyutu için Kruskal – Wallis H Testi ile ölçeğin geneli ve kullanma alt boyutu için Tek Yönlü Varyans Analizi Testi (ANOVA) ile analiz edilmiş sonuçlar Çizelge 4.12 ve Çizelge 4.14’te gösterilmiştir. Ayrıca ölçeğin geneli ve kullanma alt boyutu için betimsel istatistikler Çizelge 4.13’te verilmiştir.

Çizelge 4.12. Öğrencilerin kişi başına düşen aylık gelir düzeyine göre koruma alt boyutuna ilişkin çevreye yönelik tutum puanlarına ait Kruskal – Wallis H testi sonuçları

Kişi Başına Düşen Aylık Gelir Düzeyi	N	Sıra Ortalaması	sd	χ^2	p
500 TL ve daha az (1)	73	200.61	4	7.50	0.112
501-999 TL (2)	89	234.20			
1000 – 1499 TL (3)	67	249.49			
1500 – 1999 TL (4)	52	261.59			
2000 TL ve üzeri (5)	188	236.22			

Çizelge 4.12’de görüldüğü gibi, kişi başına düşen aylık gelir düzeyine göre gruplanan ortaokul öğrencilerinin çevreye yönelik tutum puanları arasında tespit edilen sıra

ortalaması farkları arasında, yapılan Kruskal Wallis H analizi sonucunda anlamlı fark tespit edilmemiştir ($\chi^2=7.50$; $p>0.05$). Bunun yanında grupların sıra ortalamaları dikkate alındığında, en düşük sıra ortalaması (200.61) kişi başına düşen aylık gelir düzeyi 500 TL ve daha az olan öğrencilere ait iken, en yüksek sıra ortalaması (261.59) ise kişi başına düşen aylık gelir düzeyi 1500 – 1999 TL olan öğrencilerdir.

Çizelge 4.13. Öğrencilerin kişi başına düşen aylık gelir düzeyine göre kullanma alt boyutuna ve ölçek geneline ilişkin çevreye yönelik tutum puanlarına ait betimsel istatistikler

Ölçek	Kişi Başına Düşen Aylık Gelir Düzeyi	N	$\bar{X}$	SS
Kullanma Alt Boyutu	500 TL ve daha az (1)	73	30.01	5.63
	501 – 999 TL (2)	89	31.46	5.34
	1000 – 1499 TL (3)	67	30.01	5.88
	1500 – 1999 TL (4)	52	32.94	5.35
	2000 TL ve üzeri (5)	188	31.73	5.46
Ölçek Geneli	500 TL ve daha az (1)	73	69.79	8.73
	501 – 999 TL (2)	89	73.02	9.36
	1000 – 1499 TL (3)	67	72.42	9.76
	1500 – 1999 TL (4)	52	76.15	9.55
	2000 TL ve üzeri (5)	188	73.21	8.76

Kullanma alt boyutuna ilişkin yapılan analiz sonuçlarına göre Çizelge 4.13'te de görüldüğü üzere, en yüksek çevreye yönelik tutum puanları ortalaması kişi başına düşen aylık gelir düzeyi 1500-1999 TL olan öğrencilere aitken ($\bar{X}=32.94$), kişi başına düşen aylık geliri 500 TL ve daha az olan öğrenciler ve kişi başına düşen aylık gelir düzeyi 1000-1499 TL olan öğrencilerin ortalaması ($\bar{X}=30.01$) en alt düzeyde tespit edilmiştir. Bununla birlikte, kişi başına düşen aylık gelir düzeyi 501-999 TL olan öğrencilerin ortalaması $\bar{X}=31.46$, kişi başına düşen aylık gelir düzeyi 2000 TL ve üzeri olan öğrencilerin ortalaması ise $\bar{X}=31.73$ bulunmuştur.

Ölçek geneline ilişkin yapılan analiz sonuçlarına göre Çizelge 4.13'te de görüldüğü gibi, en yüksek çevreye yönelik tutum puanları ortalaması kişi başına düşen aylık gelir düzeyi 1500-1999 TL olan öğrencilere aitken ($\bar{X}=76.15$), kişi başına düşen aylık gelir düzeyi 500 TL ve daha az olan öğrencilerin ortalaması ($\bar{X}=69.79$) en düşük düzeyde bulunmuştur. Bunun yanında, kişi başına düşen aylık gelir düzeyi 501-999 TL olan öğrencilerin ortalaması $\bar{X}=73.02$, kişi başına düşen aylık geliri 1000-1499 TL olan

öğrencilerin ortalaması $\bar{X}=72.42$, kişi başına düşen aylık gelir düzeyi 2000 TL ve üzeri olan öğrencilerin ortalaması ise $\bar{X}=73.21$ bulunmuştur.

Çizelge 4.14. Öğrencilerin kişi başına düşen aylık gelir düzeyine göre kullanma alt boyutuna ve ölçek geneline ilişkin çevreye yönelik tutum puanlarına ait ANOVA testi sonuçları

Ölçek	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p	Fark
Kullanma Alt Boyutu	Gruplararası	408.534	4	102.134	3.360	0.010	1-4
	Gruplariçi	14102.076	464	30.392			1-5
	Toplam	14510.610	468				3-4 3-5
Ölçek Geneli	Gruplararası	1289.713	4	322.428	3.887	0.004	1-2
	Gruplariçi	38490.999	464	82.955			1-4 1-5
	Toplam	39780.712	468				2-4 3-4 4-5

Kullanma alt boyutuna ilişkin yapılan analiz sonuçları Çizelge 4.14'te de görüldüğü gibi, kişi başına düşen aylık gelir durumuna göre gruplanmış öğrencilerin çevreye yönelik tutum puanları ortalamaları arasında tespit edilen ortalama farkları, yapılan analizler sonucunda anlamlı bulunmuştur ($F=3.360$; $p<0.05$).

Analiz sonucunda kişi başına düşen aylık gelir düzeyi 500 TL ve daha az olan öğrencilerin çevreye yönelik tutum puanları ortalamalarının, kişi başına düşen aylık gelir düzeyi 1500-1999 TL olan ve kişi başına düşen aylık gelir düzeyi 2000 TL ve üzeri olan öğrenci ortalamalarından anlamlı seviyede düşük olduğu tespit edilmiştir. Kişi başına düşen aylık geliri 1000-1499 TL olan öğrencilerin çevreye yönelik tutum puanları ortalamalarının, kişi başına düşen aylık gelir düzeyi 1500-1999 TL olan ve kişi başına düşen aylık gelir düzeyi 2000 TL ve üzeri olan öğrenci ortalamalarından anlamlı seviyede düşük çıktığı tespit edilmiştir.

Ölçek geneline ilişkin yapılan analiz sonuçları Çizelge 4.14'te de görüldüğü gibi, kişi başına düşen aylık gelir durumuna göre gruplanan öğrencilerin çevreye yönelik tutum puanları ortalamaları arasında tespit edilen ortalama farkları, yapılan varyans analizi sonucunda anlamlı bulunmuştur ($F=3.887$; $p<0.05$).

Analiz sonucunda kişi başına düşen aylık gelir düzeyi 500 TL ve daha az olan öğrencilerin çevreye yönelik tutum puanları ortalamalarının, kişi başına düşen aylık

gelir düzeyi 501-999 TL olan, kişi başına düşen aylık gelir düzeyi 1500-1999 TL olan ve kişi başına düşen aylık gelir düzeyi 2000 TL ve üzeri olan öğrenci ortalamalarından anlamlı seviyede düşük olduğu tespit edilmiştir. Kişi başına düşen aylık gelir düzeyi 501-999 TL olan öğrencilerin çevreye yönelik tutum puanları ortalamaları ile kişi başına düşen aylık gelir düzeyi 1500-1999 TL olan öğrenci ortalamaları arasında kişi başına düşen aylık gelir düzeyi 1500-1999 TL olan öğrencilerin lehine anlamlı farklılık bulunmuştur. Kişi başına düşen aylık gelir düzeyi 1000-1499 TL olan öğrencilerin çevreye yönelik tutum puanları ortalamaları ile kişi başına düşen aylık gelir düzeyi 1500-1999 TL olan öğrenci ortalamaları arasında kişi başına düşen aylık gelir düzeyi 1500-1999 TL olan öğrencilerin lehine anlamlı farklılık bulunmuştur. Kişi başına düşen aylık gelir düzeyi 1500-1999 TL olan öğrencilerin çevreye yönelik tutum puanları ortalamaları ile kişi başına düşen aylık geliri 2000 TL ve üzeri olan öğrenci ortalamaları arasında kişi başına düşen aylık gelir düzeyi 1500-1999 TL olan öğrencilerin lehine anlamlı farklılık bulunmuştur.

4.6 Öğrencilerin 2-ÇDM Ölçeğinden Almış Oldukları Puanların Çevre Kuruluşuna Üye Olma Durumuna Göre Dağılımına İlişkin Bulgular

Öğrencilerin 2-ÇDM ölçeğinden almış oldukları çevreye yönelik tutum puanlarının çevre kuruluşuna üye olma durumlarına göre dağılımı ölçeğin koruma alt boyutu için Mann-Whitney U Testi ile ölçeğin geneli ve kullanma alt boyutu için Bağımsız Gruplar T Testi ile analiz edilmiş sonuçlar Çizelge 4.15 ve Çizelge 4.16’da gösterilmiştir.

Çizelge 4.15. Öğrencilerin çevre kuruluşuna üye olma durumuna göre koruma alt boyutuna ilişkin çevreye yönelik tutum puanlarına ait Mann-Whitney U testi sonuçları

Çevre Kuruluşuna Üyelik	N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	p
Hayır	446	236.71	105574.00	4365.000	0.227
Evet	23	201.78	4641.00		

Yapılan Mann-Whitney U testi sonuçlarına göre, çevre kuruluşuna üye olmayan öğrencilerin koruma alt boyutuna ilişkin çevreye yönelik tutum puanlarının sıra ortalaması 236.71 bulunurken, çevre kuruluşuna üye olan öğrencilerin sıra ortalaması 201.78 değerinde bulunmuştur. Ölçeğin koruma alt boyutuna göre, herhangi bir çevre

kuruluşuna üye olan öğrenciler ile çevre kuruluşuna hiç üye olmayan öğrencilerin çevreye yönelik tutum puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark tespit edilmemiştir ($p>0.05$).

Çizelge 4.16. Öğrencilerin çevre kuruluşuna üye olma durumuna göre kullanma alt boyutuna ve ölçek geneline ilişkin çevreye yönelik tutum puanlarına ait T-testi sonuçları

Ölçek	Çevre Kuruluşuna Üyelik	N	$\bar{X}$	SS	sd	t	p
Kullanma Alt Boyutu	Hayır	446	31.23	5.56	467	- 1.194	0.233
	Evet	23	32.65	5.70			
Ölçek Geneli	Hayır	446	72.87	9.11	467	0.64	0.949
	Evet	23	72.74	11.37			

Ölçeğin kullanma alt boyutu için, Levene testinde anlamlılık 0.05'ten büyük çıktığı için varyanslar homojen dağılmıştır ve 1. satırdaki değerler alınmıştır. Ölçeğin kullanma alt boyutuna ilişkin çevre kuruluşuna üye olup olmama durumuna göre yapılan değerlendirmede, herhangi bir çevre kuruluşuna üye olan öğrencilerin çevreye yönelik tutum puanları ($\bar{X}=32.65$), hiçbir çevre kuruluşuna üye olmayan öğrencilerin çevreye yönelik tutum puanlarından ($\bar{X}=31.23$) yüksektir. Ölçeğin kullanma alt boyutuna göre, herhangi bir çevre kuruluşuna üye olan öğrenciler ile hiç çevre kuruluşuna üye olmayan öğrenciler arasında istatistiksel olarak anlamlı farklar bulunmamıştır. ($t= -1.194$; $p>0.05$) .

Ölçeğin geneli için, Levene testinde anlamlılık 0.05'ten büyük çıktığı için varyanslar homojen dağılmıştır ve 1. satırdaki değerler alınmıştır. Ölçek geneline ilişkin seçmeli çevre kuruluşuna üye olup olmama durumuna göre yapılan değerlendirmede, hiçbir çevre kuruluşuna üye olmayan öğrencilerin çevreye yönelik tutum puanları ($\bar{X}=72.87$), herhangi bir çevre kuruluşuna üye olan öğrencilerin çevreye yönelik tutum puanlarından ($\bar{X}=72.74$) yüksektir. Ölçek geneline göre, çevre kuruluşuna üye olan öğrenciler ile çevre kuruluşuna üye olmayan öğrenciler arasında anlamlı fark bulunmamıştır ($t=0.64$; $p>0.05$).

4.7 Öğrencilerin 2-ÇDM Ölçeğinden Almış Oldukları Puanların Çevre Eğitimi Projesine Katılma Durumuna Göre Dağılımına İlişkin Bulgular

Öğrencilerin 2-ÇDM ölçeğinden almış oldukları çevreye yönelik tutum puanlarının çevre eğitimi projesine katılma durumlarına göre dağılımı ölçeğin koruma alt boyutu için Mann-Whitney U Testi ile ölçeğin geneli ve kullanma alt boyutu için Bağımsız Gruplar T Testi ile analiz edilmiş sonuçlar Çizelge 4.17 ve Çizelge 4.18’de gösterilmiştir.

Çizelge 4.17. Öğrencilerin çevre eğitimi projesine katılma durumuna göre koruma alt boyutuna ilişkin çevreye yönelik tutum puanlarına ait Mann Whitney U testi sonuçları

Çevre Eğitimi Projesine Katılım	N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	p
Hayır	436	233.43	101774.00	6508.000	0.360
Evet	33	255.79	8441.00		

Yapılan Mann-Whitney U testi sonuçlarına göre, çevre eğitimi projesine katılmayan öğrencilerin koruma alt boyutuna ilişkin çevreye yönelik tutum puanlarının sıra ortalaması 233.43 bulunurken, çevre eğitimi projesine katılan öğrencilerin sıra ortalaması 255.79 değerinde bulunmuştur. Ölçeğin koruma alt boyutuna göre, çevre eğitimi projesine katılan öğrenciler ile çevre eğitimi projesine katılmayan öğrencilerin çevreye yönelik tutum puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark tespit edilmemiştir ($p>0.05$).

Çizelge 4.18. Öğrencilerin çevre eğitimi projesine katılma durumuna göre kullanma alt boyutuna ve ölçek geneline ilişkin çevreye yönelik tutum puanlarına ait T-testi sonuçları

Ölçek	Çevre Eğitimi Projesine Katılım	N	$\bar{X}$	SS	sd	t	p
Kullanma Alt Boyutu	Hayır	436	31.38	5.46	467	1.165	0.245
	Evet	33	30.21	6.86			
Ölçek Geneli	Hayır	436	72.86	9.17	467	-0.32	0.974
	Evet	33	72.91	10.05			

Ölçeğin kullanma alt boyutu için, Levene testinde anlamlılık 0.05’ten büyük çıktığı için varyanslar homojen dağılmıştır ve 1. satırdaki değerler alınmıştır. Ölçeğin kullanma alt boyutuna ilişkin çevre eğitimi projesine katılıp katılmama durumuna göre

yapılan değerlendirmede, evre eğitimi projesine katılmayan öğrencilerin çevreye yönelik tutum puanları ($\bar{X}=31.38$), evre eğitimi projesine katılan öğrencilerin çevreye yönelik tutum puanlarından ($\bar{X}=30.21$) yüksektir. Ölçeğin kullanma alt boyutuna göre, evre eğitimi projesine katılan öğrenciler ile evre eğitimi projesine katılmayan öğrenciler arasında anlamlı fark bulunmamıştır ($t= 1.165$; $p>0.05$).

Ölçeğin geneli için, Levene testinde anlamlılık 0.05'ten büyük çıktığı için varyanslar homojen dağılmıştır ve 1. satırdaki değerler alınmıştır. Ölçek geneline ilişkin seçmeli evre eğitimi projesine katılıp katılmama durumuna göre yapılan değerlendirmede, evre eğitimi projesine katılan öğrencilerin çevreye yönelik tutum puanları ($\bar{X}=72.91$), evre eğitimi projesine katılmayan öğrencilerin çevreye yönelik tutum puanlarından ($\bar{X}=72.86$) yüksektir. Ölçek geneline göre, evre eğitimi projesine katılan öğrenciler ile evre eğitimi projesine katılmayan öğrenciler arasında istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamıştır ($t=-0.32$; $p>0.05$).

5. TARTIŞMA VE SONUÇ

Araştırmada cinsiyet değişkenine göre koruma alt boyutu, kullanma alt boyutu ve ölçek geneli için yapılan değerlendirmede kız ve erkek öğrencilerin çevresel tutum puanları karşılaştırıldığında kız öğrencilerin çevreye yönelik tutum düzeyleri erkek öğrencilere göre daha yüksektir. Cinsiyete göre kız öğrencilerin lehine elde edilen sonuçların annelik içgüdüsünden kaynaklanabileceği düşünülmektedir. Başka bir ifade ile kız öğrencilerin çevre hakkında sahip oldukları bilgileri anında ve titizlikle davranışa dönüştürmelerinden dolayı kaynaklandığı düşünülmektedir. Ulaşılan sonuç birçok araştırma (Özbaş, 2013; Chan, 1996; Worsley ve Skrzypiec, 1998; Eagles ve Demare, 1999) ile paralellik göstermektedir. Ancak bazı araştırmalar (Ünal, 2011; Bozdemir ve Faiz, 2018) bu durumun tam tersine yani erkek öğrencilerin çevreye karşı tutum puanlarının kız öğrencilerden daha yüksek olduğu sonucuna ulaşmıştır. Yılmaz (2019) yaptığı araştırmada çevreye yönelik tutumun cinsiyete göre bir farklılık göstermediği sonucuna ulaşmıştır.

Sınıf düzeyi değişkenine göre koruma alt boyutu, kullanma alt boyu ve ölçek geneli için yapılan değerlendirmede ortaokul öğrencilerinin çevreye yönelik tutum puanları arasında anlamlı fark bulunmamıştır. Sınıf düzeyine göre yapılan değerlendirmede hiçbir farkın olmamasının çevreye yönelik tutumun öğrencilerin yaşlarından etkilenmediğinden, okullarda verilen eğitim öğretimde, çevre eğitiminden çok akademik başarıya değer verilmesinden ve öğretmenlerin sadece kendi derslerini anlatıp çevre ile ilgili konulara nadiren değinmelerinden meydana geldiği düşünülmektedir. Ulaşılan sonuç yapılan pek çok araştırma ile (Hüseyinbaş vd., 2021; Ürgül, 2018; Özgün, 2019; Ünal, 2011; Akıllı ve Genç, 2015) ters düşmektedir. Ancak birçok araştırma (Yılmaz, 2019; Sağır vd., 2008; Mete, 2014) ile paralellik de göstermektedir.

Baba eğitim düzeyi değişkenine göre koruma alt boyutu için yapılan değerlendirmede genel olarak bakıldığında baba eğitim seviyesi arttıkça öğrencilerin çevreye yönelik tutum puanları da yükselmiştir. Bu sonuç beklenen bir sonuçtur çünkü çevre eğitiminin temeli ailede başlar, aile çevreye ne kadar duyarlı ise genelde çocuklar da öyle yetiştirilir. Haliyle baba eğitim seviyesi yükseldikçe doğa hakkında daha bilinçli bir birey olacağı ve bunu evinde çocuğuna da yansıtacağı düşünülmektedir. Ulaşılan sonuç Kılıç (2018) tarafından yapılan araştırma ile uyumludur. Ancak bazı

araştırmalar (Demir, 2020; Özcan, 2016) ise çevreye yönelik tutum puanlarının baba eğitim düzeyine göre farklılaşmadığını ifade etmiştir.

Baba eğitim düzeyi değişkeni kullanma alt boyutu ve ölçek geneli için yapılan değerlendirmede öğrencilerin çevreye karşı tutum ortalamaları arasında belirlenen ortalama farkları, yapılan analizler sonucunda anlamlı bulunmuştur. Sonuç olarak en fazla farkın babası okuryazar olmayan öğrenciler ile babası lisansüstü mezunu olan öğrenciler arasında olduğu saptanmıştır. Yine babası lisansüstü mezunu olan öğrencilerle diğer gruplar arasında ve babası okuryazar olmayan öğrencilerle diğer gruplar arasında önemli oranda farklar bulunmuştur. Ulaşılan bu farklar yine aile büyüklerinin eğitim seviyesinin önemini bize göstermektedir. Bu farkın sebebinin eğitim seviyesi yüksek olan kişilerin çevrelerine karşı daha duyarlı olup çocuklarıyla daha fazla iletişim kurmaları ve çocuklarıyla daha fazla vakit geçirmelerinden dolayı kaynaklandığı düşünülmektedir. Tespit edilen bu fark birçok çalışma ile (Yaşaroğlu, 2012; Özcan, 2016; Ürgöl, 2018; Akıllı ve Genç, 2015) benzerdir.

Anne eğitim düzeyi değişkenine koruma alt boyutu için yapılan değerlendirmede genel olarak bakıldığında annesi üniversite mezunu olan öğrencilerin çevreye karşı tutum puanları hariç anne eğitim düzeyi arttıkça öğrencilerin çevreye karşı olan tutum puanları da yükselmiştir. Yine annesi lisansüstü mezunu olan öğrenciler ile diğer öğrenci grupları arasındaki farkın büyüklüğü dikkat çekmektedir. Bu farkın da baba eğitim düzeyinde olduğu gibi eğitim seviyesi yükseldikçe ailelerin daha bilinçli olup bunu da çocuklarına yansıtıp daha bilinçli bireyler yetiştirmek istemelerinden meydana geldiği tahmin edilmektedir. Bu sonuç Kılıç ve Girgin (2019c) tarafından yapılan araştırma ile uyumludur. Yücel vd. (2015) tarafından yapılan araştırmada ise araştırmada çevreye yönelik tutumun anne eğitim durumuna göre bir farklılık göstermediği tespit edilmiştir.

Anne eğitim düzeyi değişkeni kullanma alt boyutu ve ölçek geneli için yapılan değerlendirmede öğrencilerin çevreye yönelik tutum puanları ortalamaları arasında tespit edilen ortalama farkların, yapılan analizler sonucunda anlamlı olduğu tespit edilmiştir. Koruma alt boyutundaki gibi burada da yine en fazla farkın annesi okuryazar olmayan öğrenciler ile annesi lisansüstü mezunu olan öğrenciler arasında olduğu saptanmıştır. Bu farkın kaynağının eğitim seviyesi yüksek olan aile bireylerinin çevreye karşı daha bilinçli olup gelecek nesillere daha sürdürülebilir bir yaşam

bırakabilmeleri için ilk olarak kendi çocuklarını çevre hakkında eğitmeleri sebebiyle ortaya çıktığı tahmin edilmektedir. Tespit edilen bu sonuç, Yaşaroğlu (2012) tarafından yapılan araştırma ile paralellik göstermektedir.

Kişi başına düşen aylık gelir düzeyi koruma alt boyutuna göre gruplanan ortaokul öğrencilerinin çevreye yönelik tutum puanları arasında tespit edilen sıra ortalaması farkları arasında anlamlı fark bulunmamıştır. Bu durum öğrencilerin çevreye yönelik tutumları ile sosyo-ekonomik düzeyleri arasında herhangi bir ilişkinin olmadığı şeklinde yorumlanabilir. Çünkü burada kişi başına düşen aylık gelir değişkeni ön plandadır. Yani bir ailenin aylık geliri çok düşük olup tek çocuk olduğunda ya da aylık gelirin çok fazla olup üçten fazla çocuğu olduğunda aynı yere varmaktadır. Bulunulan ilçede Nükleer santral, mermer ocakları ve taş ocakları bulunduğu için ilçedeki çoğu kişi geçimini buralardan sağlamaktadır. Bu nedenle çevreyi koruma davranışı ikinci plana atılmış olabilir. Bu sonuç çeşitli çalışmalarla uyumluluk göstermektedir (Yeşil ve Turan, 2020; Erol, 2005). Ancak Ürgül (2018) yaptığı araştırma ile kişi başına düşen aylık gelir düzeyine göre farklılaşmalar tespit etmiştir.

Kişi başına düşen aylık gelir düzeyi değişkeni kullanma alt boyutu ve ölçek geneli için yapılan değerlendirmede öğrencilerin çevreye yönelik tutum puanları ortalamaları arasında tespit edilen ortalama farkları anlamlı düzeyde bulunmuştur. Kişi başına düşen aylık gelir düzeyi arttıkça öğrencilerin çevreye yönelik tutum düzeylerinin arttığı tespit edilmiştir. Bu durumun sebebinin kişi başına düşen aylık gelir miktarının artması ile bireylerin birçok konuda imkanlarının artması, bireylerin yeni bilgilere ulaşmak ve kendilerine fayda sağlayacak etkinlikler yapmaları için bu imkanları kullanmalarından kaynaklandığı düşünülmektedir. Ulaşılan sonucun Sarısülük (2018) tarafından yapılan araştırma ile örtüştüğü tespit edilmiştir.

Çevre kuruluşuna üye olma durumuna göre yapılan değerlendirmede, öğrencilerin koruma alt boyutu, kullanma alt boyutu ve ölçek geneline ilişkin çevreye yönelik tutum puanları arasında anlamlı fark bulunmamıştır. Bu durumun çevre kuruluşuna üye olan öğrenci sayısının azlığından kaynaklandığı düşünülmektedir. Tespit edilen sonuç Kılıç ve Girgin (2019c) tarafından yapılan araştırma ile ters düşmektedir.

Çevre eğitimi projesine katılma durumuna göre yapılan değerlendirmede, öğrencilerin koruma alt boyutu, kullanma alt boyutu ve ölçek geneline ilişkin çevreye yönelik tutum puanları arasında anlamlı fark bulunmamıştır. Bu durumun sebebinin de çevre

kuruluşuna üyelik bulgusunda olduğu gibi çevre eğitimi projesine katılan öğrenci sayısının azlığından kaynaklandığı düşünülmektedir. Öğrenci sayısının azlığı ise öğrencilerin çevre eğitimi ile ilgili projelere fazla ilgi göstermemelerinden kaynaklanmış olabilir.

5.1 Öneriler

- Erkek öğrencilerin çevreye yönelik tutumlarını artıracak çalışmalar yapılabilir (Örneğin etkinliklerde ve çevreyle ilgili konularda erkek öğrencilerin ilgilerini çekecek örneklerin kullanılması gibi).
- Öğrencilerin anne ve babalarına da çevre eğitimi çalışmaları yapılabilir (Öğrenci velilerine yönelik bilgilendirme seminerleri vb).
- Öğrenciler çevre ile ilgili TÜBİTAK gibi kurumlar tarafından düzenlenen projelere katılmaları için teşvik edilebilir.
- Okullarda öğrencilerin seçmeli çevre derslerini almaları teşvik edilebilir.
- Öğrencilere üye olabilecekleri çevre kuruluşları ile ilgili bilgilendirme yapılabilir.
- Seçmeli çevre dersi öğrencilere ilkokul 4. sınıf ve ortaokul 5. sınıfta da verilebilir.

KAYNAKLAR

- Ablak, S. ve Yeşiltaş, E., 2020. Secondary school students' awareness of environmental education concepts, *Review of International Geographical Education (RIGEO)*, 10, 3, 445-466.
- Ağtaş, B., Bektaş, O. ve Güneri, E., 2019. Ortaokul öğrencilerinin çevreye yönelik tutum düzeylerinin belirlenmesi, *Online Fen Eğitimi Dergisi*, 4, 1, 66-85.
- Akgün, A., Duruk, Ü. ve Güngörmez, H.G., 2016. Ortaokul öğrencilerinin çevre eğitimi kavramına yönelik metaforları, *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, 28, 215-224.
- Akıllı, M. ve Genç, M., 2015. Ortaokul öğrencilerinin çevre okuryazarlığı alt boyutlarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi, *Sakarya Üniversitesi Eğitim Dergisi*, 5, 2, 81-97.
- Akinoğlu, O. ve Sarı, A., 2009. İlköğretim programlarında çevre eğitimi, *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 30, 5-29.
- Aminrad, Z., Zakariya, Z.B., Hadi, A.S. ve Sakari, M., 2013. Relationship between awareness, knowledge and attitudes towards environmental education among secondary school students in malaysia, *World Applied Sciences Journal* 22, 9, 1326-1333.
- Arslan, S., 2011. Çevre eğitiminin eleştirel düşünme ve çevresel tutum üzerine etkisi (Sakarya İl Örneği), *Yüksek Lisans Tezi*, Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.
- Artun, H. ve Özsevgeç, T., 2015a. Çevre eğitimi modüler öğretim programının akademik başarı üzerindeki etkisi, *Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi Dergisi*, 12, 23, 9-22.
- Artun, H. ve Özsevgeç, T., 2015b. Ortaokul öğrencilerinin çevre eğitimine yönelik tutumlarının değerlendirilmesi, *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 12, 1, 27-48.
- Artvinli, E., Aydın, R. ve Terzi, İ., 2019. Sınıf öğretmeni adaylarının çevresel tutum düzeyleri, *Osmangazi Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 6, 2, 62-78.
- Aşlıoğlu, G., 2004. Özel okullarda ve devlet okullarında öğrenim gören öğrencilerin çevre eğitimi düzeylerinin karşılaştırılması, *Yüksek Lisans Tezi*, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Atasoy, E., 2005. Çevre için eğitim: İlköğretim öğrencilerinin çevresel tutum ve çevre bilgisi üzerine bir çalışma, *Doktora Tezi*, Uludağ Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bursa.

- Atasoy, E. ve Ertürk, H., 2008. İlköğretim öğrencilerinin çevresel tutum ve çevre bilgisi üzerine bir alan araştırması, *Erzincan Eğitim Fakültesi Dergisi*, 10, 1, 105-122.
- Aydın, M., 2019. Evsel atıklar ve geri dönüşüm konusunun okul dışı öğrenme ortamları ile desteklenmesinin 7. sınıf öğrencilerinin çevre tutumuna etkisinin incelenmesi, Yüksek Lisans Tezi, Kocaeli Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Kocaeli.
- Baltacı, A., 2018. Nitel araştırmalarda örnekleme yöntemleri ve örnek hacmi sorunsalı üzerine kavramsal bir inceleme, *Bitlis Eren Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 7, 1, 231-274.
- Bildik, G., 2011. İlköğretim 7. sınıfta verilen çevre konusunun öğrencilerin çevresel tutumu ve çevre bilgisi üzerine etkisi, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Bozdemir, H. ve Faiz, M., 2018. Öğretmen adaylarının çevreye yönelik ekosentrik, antroposentrik ve antipatik tutumları, *Sakarya Üniversitesi Eğitim Dergisi*, 8, 1, 61-75.
- Bozkurt, O., 2001. İlköğretim öğrencilerinin bazı çevre problemleri hakkında sahip oldukları yanlış kavramların tespiti üzerine bir araştırma, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Büyüköztürk, Ş., 2021. Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı istatistik, araştırma deseni SPSS uygulamaları ve yorum, 29. Baskı, Pegem Akademi, Ankara, Türkiye.
- Chan, K.K.W., 1996. Environmental attitudes and behaviour of secondary school students in Hong Kong, published in *The Environmentalist*, 16,4, 297-306.
- Coşkun, E. ve Kan, O., 2013. Lisansüstü tezlere ait özet metinlerinin yazım tekniği bakımından değerlendirilmesi, *Eğitimde Teori ve Uygulama Dergisi (JTPE)*, 9, 4, 299-313.
- Çalış, D., 2019. Tahmin gözlem açıklama destekli proje tabanlı çevre eğitiminin ortaokul 8. sınıf öğrencilerinin çevreye yönelik tutum, davranış ve başarısına etkisi, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Çelikbaş, A., 2016. Sürdürülebilirliği temel alan çevre eğitiminin ortaokul öğrencilerinin çevresel davranışlarına ve sürdürülebilir çevre tutumlarına etkisi, Yüksek Lisans Tezi, Mersin Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Mersin.
- Çiğdem H. ve Kurt, A.A., 2012. Yansıtıcı düşünme ölçeğinin Türkçeye uyarlanması, *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 25, 2, 475-493.

- Demir, E. ve Yalçın, H., 2014. Türkiye’de çevre eğitimi, Türk Bilimsel Derlemeler Dergisi, 2, 7-18.
- Deniş, H. ve Genç, H., 2007. Çevre bilimi dersi alan ve almayan sınıf öğretmenliği öğrencilerinin çevreye ilişkin tutumları ve çevre bilimi dersindeki başarılarının karşılaştırılması. Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 8, 13, 20-26.
- Deniz, D., Küçük, B., Cansız, Ş., Akgün, L. ve İşleyen, T., 2014. Ortaöğretim matematik öğretmeni adaylarının üstbiliş farkındalıklarının bazı değişkenler açısından incelenmesi. Kastamonu Eğitim Dergisi, 22, 1, 305-320.
- Deniz, Z. ve Ayverdi, L., 2021. Zihinsel gelişimleri farklı lise öğrencilerinin çevreye yönelik etik tutumları, ODÜ Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi, 11, 1, 205-219.
- Eagles, P. F. J. ve Demare, R., 1999. Factors influencing children’s environmental attitudes, The Journal of Environmental Education, 30, 4, 33-37.
- Erdoğan, M., 2021. İlköğretim öğrencilerin çevreye yönelik tutumlarının belirlenmesi üzerine bir araştırma: Çanakkale örneği, Üçüncü Sektör Sosyal Ekonomi Dergisi, 56, 1, 249-271.
- Erol, A., 2016. Proje yaklaşımına dayanan aile katımlı çevre eğitimi programının 5-6 yaş çocuklarının çevreye yönelik farkındalık ve tutumlarına etkisinin incelenmesi, Yüksek Lisans Tezi, Pamukkale Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Denizli.
- Erol, G. H., 2005. Sınıf öğretmenliği ikinci sınıf öğrencilerinin çevre ve çevre sorunlarına yönelik tutumları, Yüksek Lisans Tezi, Pamukkale Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Denizli.
- Erten, S., 2007. Ekosentrik, antroposentrik ve çevreye yönelik antipatik tutum ölçeğinin Türkçeye uyarlama çalışması, Hacettepe Üniversitesi Avrasya Eğitim Araştırmaları Dergisi, 28, 67-74.
- Feinberg, M. ve Willer, R., 2012. The moral roots of environmental attitudes, Stanford University Psychological Science OnlineFirst, 1, 7.
- Görmez, E., 2015. Veli görüşlerine göre ortaokul öğrencilerinin medya okuma düzeyleri, Karadeniz Sosyal Bilimler Dergisi, 7, 139-160.
- Coşkun ve Kan, 2013. Lisansüstü tezlere ait özet metinlerinin yazım tekniği bakımından değerlendirilmesi, Eğitimde Teori ve Uygulama Dergisi, 9, 4, 299-313.
- Güven, E., 2013. Çevre sorunlarına yönelik tutum ölçeğinin geliştirilmesi ve öğretmen adaylarının tutumlarının belirlenmesi, Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi, 33, 2, 411-430.

- Hüseyinbaş, Ö., Ünal, A. ve Yerlikaya, Z., 2022. Ortaokul öğrencilerinin yakın çevreye yönelik farkındalıklarının sınıf düzeyleri açısından karşılaştırılması, Bayburt Eğitim Fakültesi Dergisi, 17, 33, 188-216.
- Kahyaoglu, M., 2016. Türkiye’de çevre eğitimi üzerine yapılan araştırmalar: Bir içerik analizi çalışması, Marmara Coğrafya Dergisi, 34, 50-60.
- Kahyaoglu, M., Daban, Ş. ve Yangın, S., 2008. İlköğretim öğretmen adaylarının çevreye yönelik tutumları, Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi, 11, 42-52.
- Karadağ, E., 2010. Eğitim bilimleri doktora tezlerinde kullanılan araştırma modelleri: Nitelik düzeyleri ve analitik hata tipleri, Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi, 16, 1, 49-71.
- Karatekin, K., 2011. Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının çevre okuryazarlık düzeylerinin belirlenmesi, Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Kehoe, J., 1995. Basic item analysisfor multiple-choice tests, Practical Assessment, Research and Evaluation, 4, 10.
- Kılıç, Ç., 2018. 2-MEV (İki faktörlü çevresel değerler modeli) tutum ölçeğinin Türkçeye adaptasyonu, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Kılıç, Ç. ve Girgin, S., 2019a. 2-ÇDM (İki faktörlü çevresel değer modeli) tutum ölçeğinin Türkçeye uyarlanması. Eğitim ve Toplum Araştırmaları Dergisi (JRES), 6, 1, 38-56.
- Kılıç, Ç. ve Girgin, S., 2019b. 2-ÇDM tutum ölçeğinin üniversite öğrencilerine uyarlanması ve çevreye yönelik tutumun çeşitli değişkenler açısından değerlendirilmesi, Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 39, 3, 1203-1233.
- Kılıç, Ç. ve Girgin, S., 2019c. Ortaokul öğrencilerinin çevreye yönelik tutumlarının 2-ÇDM tutum ölçeği kullanılarak çeşitli değişkenler açısından incelenmesi, Eğitim ve Toplum Araştırmaları Dergisi (JRES), 6, 2, 215-232.
- Kılıç, Ç. ve Kan, A., 2020. Çevre sorunlarına yönelik tutum ölçeği geliştirme çalışması, Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 20, 4, 1676-1690.
- Koruoğlu, N., 2013. Ortaöğretim öğrencilerinin çevreye yönelik tutumlarının bazı demografik değişkenler açısından incelenmesi, Yüksek Lisans Tezi, Balıkesir Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Balıkesir.
- Küçük, N., 2017. Ortaokullarda uygulamalı çevre eğitiminin çevre bilinci üzerine etkisi (Balıkesir örneği), Yüksek Lisans Tezi, Balıkesir Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Balıkesir.

- MEB, Milli Eğitim Bakanlığı, 2015. Çevre eğitimi dersi öğretim programı, Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı, Ankara.
- MEB, Milli Eğitim Bakanlığı, 2018(a). Fen bilimleri dersi öğretim programı, Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı, Ankara.
- MEB, Milli Eğitim Bakanlığı, 2018(b). Hayat bilgisi dersi öğretim programı, Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı, Ankara.
- MEB, Milli Eğitim Bakanlığı, 2018 (c). Sosyal bilgiler dersi öğretim programı, Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı, Ankara.
- Mete, A., 2014. İlköğretim öğrencilerinin çevreye yönelik bilgi ve tutumlarına çevre koruma kulübünün etkisi, Yüksek Lisans Tezi, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.
- Paraskevopoulos, S., Padeliadu, S. ve Zafiroopoulos, K., 1998. Environmental knowledge of elementary school students in greece, Journal of Environmental Education 29, 3, 55-60.
- Polat, M., 2014. Eğitim fakültesi öğrencilerinin bilimsel araştırmaya yönelik tutumları, Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 18, 77-90.
- Özbaş, S. 2013. Ortaokul öğrencilerinin ormana yönelik tutumları: Lefkoşa örneği, Sakarya Üniversitesi Eğitim Dergisi, 3, 3, 82-94.
- Özcan, E., 2016. İlkokul öğrencilerinin çevreye yönelik tutumlarının incelenmesi, Yüksek Lisans Tezi, Pamukkale Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Denizli.
- Özdemir, S., 2013. Fen ve teknoloji öğretmen adaylarının çevre bilinci ve çevreye yönelik tutumlarının kişilik özellikleri açısından incelenmesi, Yüksek Lisans Tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Trabzon.
- Özgün, G., 2019. Ortaokul öğrencileri için çevresel davranış ölçeğinin geliştirilmesi aracı ve çevresel davranışlarının cinsiyet ve sınıf düzeylerine göre incelenmesi, Yüksek Lisans Tezi, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Muğla.
- Özsoy, S. ve Özsoy, G., 2013. Eğitim araştırmalarında etki büyüklüğü raporlanması, İlköğretim Online, 12, 2, 334-346.
- Sağır, Ş.U., Arslan, O. ve Cansaran, A., 2008. İlköğretim öğrencilerinin çevre bilgisi ve çevre tutumlarının farklı değişkenler açısından incelenmesi, İlköğretim Online, 7, 2, 496-511.
- Sarısülük, B., 2018. Ortaöğretim öğrencilerinin çevre bilinci ve çevreye yönelik davranışlarının değerlendirilmesi (Çanakkale Örneği), Yüksek Lisans Tezi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Çanakkale.

- Solmaz, G., 2010. İşbirlikli öğrenme yoluyla kavramsal anlamaya yönelik öğretimin öğrencilerin çevre kavramlarını anlamalarına ve çevre farkındalıklarına etkisi: 7. sınıf İnsan ve çevre ünitesi örneği, Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Sukma, E, Ramadhan, S. ve Indriyani, V., 2020. Integration of environmental education in elementary schools, Journal of Physics: Conference Series, 1481, 1742-6596.
- Şama, E., 2003. Öğretmen adaylarının çevre sorunlarına yönelik tutumları, Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi, 33, 2, 99-110.
- Ünal, F. T., 2009. İlköğretim öğrencilerinin çevresel tutum, bilgi, duyarlılık ve aktif katılım düzeylerinin belirlenmesi üzerine bir çalışma, Yüksek Lisans Tezi, Namık Kemal Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Tekirdağ.
- Teyfur, E., 2017. Üniversite öğrencilerinin çevreye yönelik görüşleri, Iğdır Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 11, 2017, 73-87.
- Uyanık, N. 2017, Uygulamalı çevre etkinliklerinin ortaokul öğrencilerinin çevresel tutum, çevresel davranış ve çevre sorunlarına ilişkin görüşlerine etkisi, Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Sakarya.
- Uyar, S., 2019. Ortaokul öğrencilerinin çevre algısının belirlenmesinde afiş kullanımı, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Uzun, N., 2007. Ortaöğretim öğrencilerinin çevreye yönelik bilgi ve tutumları üzerine bir çalışma, Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Uzun, N. ve Sağlam, N., 2007. Ortaöğretim öğrencilerinin çevreye yönelik bilgi ve tutumlarına “Çevre ve İnsan” dersi ile gönüllü çevre kuruluşlarının etkisi. Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 33, 210-218.
- Ünal. S., 2011. İlköğretim ikinci kademe öğrencilerinin çevre bilgisi ve çevreyle ilgili tutumlarının incelenmesi: Dikili İlçesi örneği, Yüksek Lisans Tezi, Balıkesir Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Balıkesir.
- Ürgül, D. F., 2018. Ortaokul öğrencilerinin çevreye yönelik bilgi, değer, eğilim ve davranışlarının incelenmesi, Yüksek Lisans Tezi, Aydın Adnan Menderes Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Aydın.
- Vural, H. ve Yılmaz, S., 2016. Ortaokul öğrencilerinin çevre ve doğa ile ilgili konularda bilgi ve davranış düzeylerinin belirlenmesi: Erzurum ili örneği, Iğdır Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Dergisi, 6, 1, 107-115.
- Worsley, A. ve Skrzypiec G., 1998. Environmental attitudes of senior secondary school students in South Australia, Global Environmental Change, 8, 3, 209-225.

- Yaşaroğlu, C., 2012. İlköğretim birinci kademe öğrencilerinin çevreye yönelik tutum ve davranışlarının değerlendirilmesi, Doktora Tezi, İnönü Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Malatya.
- Yaşaroğlu, C. ve Akdağ, M., 2013. İlköğretim birinci kademe için çevreye yönelik tutum ölçeği: Geçerlik ve güvenirlik çalışması, Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 6, 13.
- Yeşil, M. ve Turan, Y., 2020. Çevresel duyarlılık üzerine bir ölçek geliştirme çalışması, ODÜ Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi, 10, 2, 418-435.
- Yıldız, K., Baykal, T. ve Altın, M., 2002. Çevrenin tanınması ve öneminin kavranmasına yönelik örnek bir sulak alan çalışması, Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi, 22, 3, 1-9.
- Yılmaz, S. 2019. Ortaokul öğrencilerinin çevre okuryazarlık düzeylerinin incelenmesi, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Yücel, E.Ö. ve Özkan, M., 2014. Ortaokul öğrencilerine yönelik çevresel tutum ölçeği geliştirilmesi, Eğitim Fakültesi Dergisi, 27, 1, 27-48.
- Yücel, E. Ö., Özkan, M., Güngör, S. ve Özer, D. Z., 2015. Ortaokul öğrencilerinin çevresel tutumlarının davranış, duygu, düşünce ve eylemde bulunmaya isteklilik açısından değerlendirilmesi, Kastamonu Eğitim Dergisi, 24, 4, 2021-2040.
- Zengin, U. ve Kunt, H., 2013. Orta öğrencilerinin ağaç ve çevreye yönelik tutumlarının incelenmesi, Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 10, 23, 155-165.
- Zsoka, A., Szerenyi, Z.M., Szechy, A. ve Kocsis, T. (2013). Greening due to environmental education? Environmental knowledge, attitudes, consumer behavior and everyday pro-environmental activities of Hungarian high school and university students, Journal of Cleaner Production, 48, 126-138.
- URL-1 <[https://www.google.com/search?çevre/anlam/Türk dil kurumu](https://www.google.com/search?çevre/anlam/Türk+dil+kurumu)>, Erişim tarihi:13.03.2022.
- URL-2 <<https://www.google.com/search?çevre/kanununa/göre/çevre>>, Erişim tarihi: 13.03.2022.
- URL-3<<https://www.meb.gov.tr/çevre/egitimi/ve/iklim/değişikliği>>, Erişim tarihi: 13.03.2022.

EKLER

Ek A. Kişisel Bilgi Formu

Sevgili Öğrenciler,

Bu uygulama, yapmış olduğum yüksek lisans tez çalışmamla ilgilidir. Dolduracağınız formdan size herhangi bir not verilmeyecektir. Bu bölümde, sizinle ve aile üyelerinizle ilgili bazı kişisel bilgilere yer verilmiştir. Sizlerden sadece uygun olan seçeneğin içine çarpı (X) işareti koyarak soruları içtenlikle cevaplamanız beklenmektedir. Lütfen hiçbir maddeyi boş bırakmayınız ve her madde için yalnızca bir seçeneği işaretleyiz. Vereceğiniz cevaplar kesinlikle saklı tutulacaktır.

Katkılarınız için teşekkür ederim.

Aslı ÖNGE

Aksaray Üniversitesi

Yüksek Lisans Öğrencisi

1. Okulunuzun Adı:

2. Cinsiyetiniz:

Kız ()1

Erkek ()2

3. Sınıfınız:

5 ()

6 ()

7 ()

8 ()

4. Babanızın Eğitim Durumu:

Okur-yazar değil ()

İlkokul ()

Ortaokul ()

Lise ve dengi okul ()

Üniversite ()

Lisansüstü ()

5. Annenizin Eğitim Durumu:

Okur-yazar değil ()

İlkokul ()

Ortaokul ()

Lise ve dengi okul ()

Üniversite ()

Lisansüstü ()

6. Kişi Başına Aylık Gelir Düzeyi:

500 TL ve daha az ☐

501-999 TL arası ☐

1000-1499 TL arası ☐

1500-1999 TL arası ☐

2000 TL ve daha fazla ☐

7. Herhangi bir çevre kuruluşuna üye misiniz?

Evet ☐

Hayır ☐

8. Resmi kurumlar (TÜBİTAK vb.) tarafından düzenlenen herhangi bir çevre eğitimi projesine katıldınız mı?

Evet ☐

Hayır ☐

Ek B. İki Faktörlü Çevresel Değerler Modeli (2-ÇDM) Tutum Ölçeği

Sevgili Öğrenciler,

Bu ölçekte yer alan ifadeler sizin içinde bulunduğunuz çevreye karşı olan tutum seviyenizi belirlemeye yönelik hazırlanmıştır. Sizlerden maddeleri içtenlikle ve samimi bir şekilde okumanız ve kendinize uygun olan seçeneği çarpı (X) işareti koyarak cevaplamanız beklenmektedir. Lütfen maddeleri boş bırakmayınız ve her madde için yalnızca bir seçeneği işaretleyiz. Vereceğiniz cevaplar kesinlikle saklı tutulacaktır. Cevaplar; Hiç katılmıyorum, Katılmıyorum, Az katılıyorum, Katılıyorum, Çok katılıyorum şeklinde yer almaktadır.

İlginiz ve katkılarınız için teşekkür ederim.

Çizelge B.1. İki faktörlü Çevresel Değerler Modeli (2-ÇDM) Tutum Ölçeği

Bu bölümde ifade edilen görüşe ne derece katıldığınızı gösteren seçeneğe (X) işareti koyunuz. İşaretlediğiniz seçeneklerin doğru ya da yanlış olması söz konusu değildir. Lütfen hiçbir maddeyi boş bırakmayınız.	Hiç katılmıyorum	Katılmıyorum	Az katılıyorum	Katılıyorum	Çok Katılıyorum
1. Kırsal bölgelerin inşaat alanlarıyla kaplandığını görmek beni üzüyor.					
2. Uzun bir banyo yapmak yerine duş alarak su tasarrufu yaparım.					
3. Nesli tükenme tehlikesi altındaki canlıları korumak için özel alanlar ayırmak zorunda değiliz.					
4. Doğa ile uyum içinde yaşamazsak insanlık yavaş yavaş yok olup gidecektir.					
5. İhtiyacım olmadığında ışığı daima kapatırım.					
6. Toplum en büyük çevre sorunlarını bile çözmeye devam edecektir.					
7. Fabrika bacalarından çıkan kirli duman beni kızdırır.					
8. Sessiz doğal dış mekanlar beni tedirgin eder.					
9. Göllerde ve nehirlerde ne çeşit canlılar yaşadığını bilmek ilgi çekicidir.					

Çizelge B.1 (devam). İki Faktörlü Çevresel Değerler Modeli (2-ÇDM) Tutum Ölçeği

10. Bir gölün kenarında oturup yusufçukları uçarken izlemek sıkıcıdır.					
11. Yabani otlar güzel çiçekler kadar önemlidir.					
12. Gezegelimiz sınırsız kaynaklara sahiptir.					
13. Çevre için endişelenmek ülkenin kalkınma planlarını engellemez.					
14. Doğa kendini her zaman yenileyebilir.					
15. İnsanlar doğayı kendilerine uygun gördükleri şekilde değiştirmemelidir.					
16. Tarla açmak için ormanları yok edebiliriz.					
17. İnsanların şehir dışına yolculuk yapabilmesi için daha fazla yol yapmalıyız.					
18. Diğer canlılar da insanlar kadar önemlidir.					
19. İnsanlar çevre kirliliği konusunda aşırı endişeleniyor.					
20. Korunması gerekenler sadece ekonomik değeri olan bitki ve hayvanlar değildir.					

Ek C. Etik Kurul Raporu

T.C.
AKSARAY ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
İnsan Araştırmaları Etik Kurulu

Konu : Başvurunuz Hk.

Sayın: Aslı ÖNGE

“Ortaokul Öğrencilerinin Çevreye Yönelik Tutumlarının 2-ÇDM Tutum Ölçeği Kullanılarak Belirlenmesi” başlıklı 2021/05-59 protokol numaralı başvuru 21.06.2021 tarihli toplantıda kurulumuz tarafından incelenmiş, Üniversitemiz İnsan Araştırmaları Etik Kurulu Yönergesi’nde belirtilen etik ilkelere **uygun olduğuna** toplantıya katılan üyelerin oy birliği ile karar verilmiştir.

Bilgilerinize rica ederim.

Prof. Dr. Necmettin AYGÜN
Aksaray Üniversitesi İnsan Araştırmaları
Etik Kurul Başkanı

Evrakın elektronik imzalı suretine <https://e-belge.aksaray.edu.tr> adresinden f1bbfa42-fcca-49ed-8652-022b91592456 kodu ile erişebilirsiniz.
Bu Belge 5070 sayılı Elektronik İmza Kanunu’nun 5. Maddesi gereğince güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.
Bu belge güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Doğrulama Kodu: F1BBFA42-FCCA-49ED-8652-022B91592456

Belge Doğrulama Adresi: <https://e-belge.aksaray.edu.tr>

Adres: tarih Bölümü

Telefon No: 2882194 Faks No: 2882125

e-Posta: naygun@aksaray.edu.tr İnternet Adresi: <https://www.aksaray.edu.tr/>

KEP Adresi:

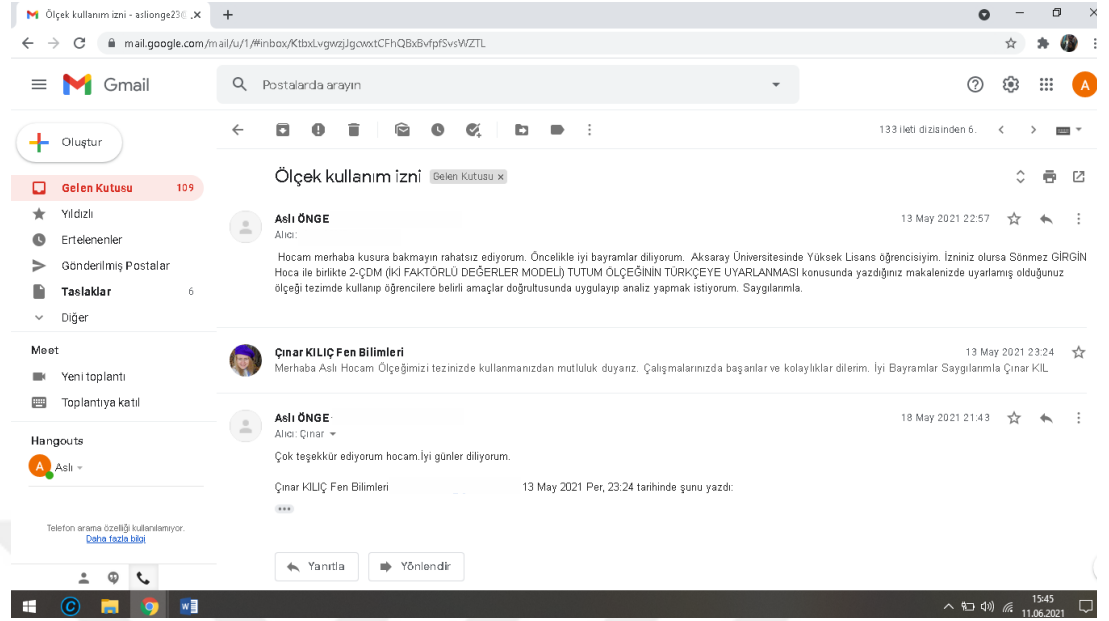
Ayrıntılı bilgi için: Necmettin AYGÜN

Profesör

Telefon No: 2882194

Ek D. Ölçek Kullanma İzni

Ek E. Ölçek Uygulama İzni

T.C.
MERSİN VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : E-34776202-605.01-34152204
Konu : Aslı ÖNGE'nin
Araştırma ve Uygulama İzni

08/10/2021

VALİLİK MAKAMINA

İlgi: a) MEB Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğünün 21.01.2020 tarihli ve 1563890 sayılı
"Araştırma Uygulama İzinleri" Konulu (2020/2 No.lu) Genelgesi.
b) Aksaray Üniversitesi Rektörlüğünün bilâ tarih ve 640785 sayılı yazısı.

Aksaray Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Matematik ve Fen Bilgisi Eğitimi Bilim Dalı Tezli yüksek lisans programı öğrencisi Aslı ÖNGE'nin "Ortaokul Öğrencilerinin Çevreye Yönelik Tutumlarının 2-ÇDM Tutum Ölçeği Kullanılarak Belirlenmesi" konulu izin talebine ilişkin 23.09.2021 tarihli komisyon görüşü ve çalışma programı ilişikte sunulmuştur.

Araştırmanın, 2021-2022 eğitim öğretim yılında, Mersin ili Gülnar ilçesindeki resmi ortaokullarda eğitim öğrenim gören 5., 6. 7. ve 8. sınıf öğrencilere ve velilerine çevrimiçi olarak, eğitim öğretim faaliyetlerini aksatmadan, gönüllülük esasına göre ve uygulama sırasında mühürlü ve imzalı örnekten çoğatılan veri toplama araçlarının kullanılarak çalışmaya konu kişilerden, aile üyelerinden ad ve soyad, telefon, adres ile din, mezhep, etnik gruba mensubiyet gibi hassas bilgilerin istenmemesi ve uygulama sonucunda hazırlanacak raporun basılı ve dijital ortamda İl Millî Eğitim Müdürlüğümüze vermek şartı ile uygun görülmektedir.

Makamlarınızca da uygun görülmesi halinde olurlarınıza arz ederim.

Kamil ÇELEBİYILMAZ
İl Millî Eğitim Müdür V.

Ek:
1-Dilekçe ve Ekleri (29 Sayfa)
2-Komisyon Görüşü (2 Sayfa)

OLUR
İbrahim KÜÇÜK
Vali a.
Vali Yardımcısı

Adres : Dumlupınar Mah. GMK Biv.
Yenişehir/MERSİN
Telefon No : 0 (324) 329 14 81
E-Posta: isticatistik33@meb.gov.tr
Kep Adresi : meb@hu01.kep.tr

Bu belge güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Doğrulama Adresi : <https://www.turkiye.gov.tr/meb-ebys>

Bilgi için: Hasan SAİSOYLU

Unvan : Veri Hazırlama ve Kontrol İşletmeni

İnternet Adresi: <https://mersin.meb.gov.tr/>

Faks: 3243273518

Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. <https://evraksorgu.meb.gov.tr> adresinden 25b9-f62b-37b4-9c2f-db5d kodu ile teyit edilebilir.

ÖZGEÇMİŞ

Adı ve Soyadı: Aslı ÖNGE

EĞİTİM BİLGİLERİ (Kurum ve Yıl)

Lisans : Aksaray Üniversitesi, Fen Bilimleri Öğretmenliği Bölümü
2015-2019

Yüksek Lisans : Aksaray Üniversitesi, Matematik ve Fen Bilimleri Eğitimi
Anabilim Dalı 2019-2022

TEZDEN ÜRETİLEN YAYINLAR, SUNUMLAR VE PATENTLER

Kongrelerde Sunulan Makaleler

- Önge, A. ve Kışoğlu, M., 2022. Ortaokul öğrencilerinin çevreye yönelik tutumlarının iki faktörlü çevresel değerler modeli tutum ölçeği ile analizi, 6. Uluslararası Avrasya Sosyal Bilimler Kongresi, Online Sözlü Bildiri, 13-16 Mayıs, Muğla.